

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Bakalářská práce

Anežka Kudelová

Online násilí zaměřené proti ženám pracujícím v oboru žurnalistiky

Online violence against women working in journalism

Praha 2022

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Podaná, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Zuzaně Podané Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, za poskytnutý čas a přínosnou zpětnou vazbu.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 9. května 2022

Anežka Kudelová

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá tématem online násilí páchané na ženách pracujících v oboru žurnalistiky. Teoretická část se na začátku věnuje komunikaci a médiím a snaží se popsat jejich proměnu a podobu v současné době. Další kapitola je věnována online násilí a snaží se popsat jeho formy. Závěr teoretické části je věnován tématu žen v oboru žurnalistiky, kde je popsána žurnalistika a její maskulinní a veřejná povaha a také současné zastoupení žen v médiích. Cílem této práce je za pomoci kvalitativního výzkumu a technikou polostrukturovaných rozhovorů zjistit jaké formy online násilí zaměřeného proti této konkrétní skupině žen se objevují v českém prostředí a jaké jsou zkušenosti těchto žen. Výpovědi respondentek byly zpracovány za pomoci interpretativní fenomenologické analýzy. Z výzkumu vyplývá, že ženy v oboru žurnalistiky jsou terčem zejména kvůli tomu, že vstupují do veřejného prostoru kde prosazují svůj názor, kvůli genderu a také kvůli tématům, kterým se ve své práci věnují. Mezi nejčastější formy online násilí, které respondentky uvedly patří nenávistné projevy vůči nim na sociálních médiích a v osobních zprávách, vyhrožování a cyberharrasment a nejzávažnější formou byl cyberstalking. Výzkum se také zabýval dopady online násilí na osobní a pracovní život novinářek, z čehož vyplynulo, že tyto útoky mají především vliv na jejich duševní pohodu a psychické rozpoložení s čímž souvisí vliv na práci, na kterou pak není možné se plně soustředit. Dopad na práci se také projevoval tím, že novinářky někdy záměrně upustily od tématu o kterém se domnívaly, že vzbudí negativní reakce a útoky.

Klíčová slova

online násilí, kybernásilí, žurnalistika, gender

Abstract

This bachelor thesis deals with the topic of online violence against women working in the field of journalism. The theoretical part starts with a focus on communication and media and tries to describe its transformation and shape in the present day. The next chapter is dedicated to online violence and tries to describe its forms. The theoretical part concludes with the topic of women in journalism, describing journalism and its masculine and public nature, as well as the current representation of women in the media. The aim of this thesis is to use qualitative research and the technique of semi-structured interviews to find out what forms of online violence directed against this particular group of women occur in the Czech environment and what are the experiences of these women. The respondents' statements were processed using interpretative phenomenological analysis. The research shows that women in the field of journalism are targeted mainly because they enter the public space where they assert their opinion, because of their gender and also because of the topics they address in their work. The most common forms of online violence reported by female respondents included hate speech against them on social media and in personal messages, threats and cyberharassment, and the most serious form was cyberstalking. The research also looked at the impact of online violence on the personal and professional lives of women journalists, which showed that these attacks primarily affect their mental wellbeing and psychological state of mind, which in turn affects their work, which they are then unable to fully concentrate on. The impact on work was also manifested by the fact that the journalists sometimes deliberately dropped a topic that they thought would arouse negative reactions and attacks.

Keywords

online violence, cyberviolence, journalism, gender

1 Úvod	7
2 Teoretická část	9
2.1 Komunikace a média	10
2.1.1 Masová média	11
2.1.2 Média jako společenská instituce	11
2.1.3 Nová média	12
2.1.4 Sociální média	13
2.1.5 Online komunikace	13
2.2 Online násilí	15
2.2.1 Formy online násilí	16
2.2.2 Genderově podmíněné kybernásilí	19
2.3 Ženy v oboru žurnalistiky	20
2.3.1 Žurnalistika	20
2.3.2 Maskulinní povaha žurnalistiky	20
2.3.3 Veřejná povaha žurnalistiky	21
2.3.4 Postavení žen v médiích	21
2.3.5. Online násilí na ženách v oboru žurnalistiky	22
3 Empirická část	24
3.1 Cíl výzkumu	24
3.2 Metodologie	25
3.2.1. Výzkumný vzorek	25
3.2.2 Sběr dat	27
3.2.3 Etické aspekty výzkumu	28
3.2.4 Metoda zpracování dat	29
3.2.5 Limity výzkumu	29
4 Interpretace výsledků	31
4.1 Diskuze	44
5 Závěr	49
6 Seznam použité literatury	50
7 Seznam příloh	55

1 Úvod

Internet a digitální technologie přinesly řadě oborů, včetně žurnalistiky nespočet změn a spolu s nimi spojené také výhody a nevýhody. Klasické zpravodajství bylo původně vymezeno geograficky a mohlo se tak věnovat pouze lokálním tématům. Jednou z největších změn, který internet přinesl je setření hranic. Žurnalistika se díky internetu mohla posunout na globální scénu a pracovat tak s informacemi téměř ze všech částí světa. Zároveň se setkala s mnohem větším počtem příjemců rozprostřených v čase a prostoru. To může představovat pro žurnalisty výzvu co se týče naplnění různorodých potřeb publika. Na druhou stranu to dává možnost podívat se na určité události z různých perspektiv, které zpravodajské organizace z odlišných zemí mohou nabídnout. Další významnou změnou je propojení publika se zpravodajstvím, což může především podpořit demokratickou diskuzi (Fowler-Watt & Allan, 2013). Internet, ale také přinesl i možnost vlastního publikování, komentování a prakticky neomezeného přispívání v online prostoru a to nabízí lidem jedinečné příležitosti k útokům nejen na novináře, ale i na všechny ostatní.

Významnost internetu spočívá především v umožňování rychlého toku informací a aktivní účasti veřejnosti na sdílení informací, myšlenek a poznatků. Pro veřejnou diskuzi a volný tok informací je nezbytné, aby internet byl otevřený, svobodný a také bezpečný. Bezpečnost novinářů je tak nezbytným předpokladem svobody projevu a svobodných médií. Podle celosvětového průzkumu, který provedla organizace UNESCO spolu s Mezinárodním centrem pro novináře je ale bezpečnost novinářů, zejména novinářek, ohrožena a online útoky zaměřené vůči nim jsou problémem, který během posledních několika let sílí (Posetti et al., 2020). Ačkoliv online útokům čelí také muži pracující v oboru žurnalistiky, ohrožení v případě žen novinářek je dvojnásobné. Jako novinářky se stávají oběťmi nebezpečí, kterým jsou ohroženy všichni z oboru žurnalistiky, ale zároveň jsou cílem útoků i z toho důvodu, že jsou ženami, které se ujímají veřejné činnosti. Široká škála online útoků tak může vážně ohrožovat schopnost novinářek vykonávat a rozvíjet jejich profesi (Chocarro, 2019). Kromě ohrožení na bezpečnosti čelí novinářky často také nerovným pracovním podmínkám a silnému společenskému tlaku. Pro ženy je jednou z nejvýznamnějších překážek v zaměstnání mateřství, tedy prakticky spíše snaha o sladění pracovního a rodinného života (Křížková, A., & Vohlídalová, M., 2009). Žurnalistika je tradičně pojímána jako mužská profese, a

ačkoliv se tento trend v průběhu let změnil a počet žen v této profesi stoupl, stále se jedná o obor kde dominují muži. Jak poukazuje Byerly a Ross (2006, str. 79) muž je v žurnalistice stále považován za normu. Problém nerovnosti mužů a žen v mediálním sektoru se již dostal do pozornosti Evropské unie, která se jím začala zabývat. Zpráva o rovnosti žen a mužů v odvětví médií EU, kterou vydal Evropský parlament v roce 2018 (Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030, 2021, str.78) “upozorňuje na četné překážky, kterým čelí reportérky a moderátorky a na složitější podmínky pro sladování práce s rodinou, na stereotypní až sexistický přístup zobrazování žen v médiích a v reklamním průmyslu.”

Cílem této práce je tak zaměřit se na to jaké jsou zkušenosti českých žen pracujících v oboru žurnalistiky s násilím na internetu zaměřeného vůči nim. Jaké formy násilí se v tomto prostředí objevují, jak novinářky na takové útoky reagují a jak je to ovlivňuje v pracovním i osobním životě. Pro dosažení těchto cílů práce bude použit kvalitativní výzkum a to v podobě individuálních polostrukturovaných rozhovorů s vybranými respondentkami.

2 Teoretická část

V teoretické části práce je cílem na základě odborné literatury představit téma online násilí a vymezit specifickou skupinu obětí a to ženy pracující v oboru žurnalistiky. Nejprve se tato část věnuje komunikaci a tomu jak se proměnila díky internetu a dále také médiím a jejich proměně. Následující část je věnována online násilí a jeho projevům. Závěr teoretické části se věnuje ženám pracujícím v oboru žurnalistiky a snaží se charakterizovat tuto specifickou skupinu a připravit tak východiska pro empirickou část práce.

2.1 Komunikace a média

Pro každou společnost je klíčová komunikace, protože je prostředkem pro její utváření a fungování. Význam termínu komunikace spočívá ve společném sdílení. Dnes si nejčastěji představíme význam komunikace jako přenos informací z jednoho bodu do druhého, od jedince či skupiny k někomu jinému. Komunikaci ale můžeme chápat také jako “společné podílení se na nějaké činnosti ve vzájemném kontaktu” (Vybíral, 2005, str.25). Jsme součástí komunikace samotné, ovlivňujeme a spoluvytváříme ji, i když do ní zrovna nepřispíváme (Vybíral, 2005). Komunikaci, ale nelze jednoznačně definovat zejména proto, že každý vědní obor ji studuje z jiné perspektivy. Zároveň je těžké ji studovat a definovat jelikož se neustále vyvíjí a proměňuje. Vývoj komunikace můžeme sledovat stejně jako vývoj společnosti, protože jdou ruku v ruce. Autoři, kteří se zabývali studiem komunikace a médií se snažili rozlišit historické etapy vývoje lidské komunikace podle převládajícího způsobu komunikace v daném období nebo podle převládajícího média. Periodizaci vývoje podle převládajícího média představil významný mediální teoretik Marshall McLuhan ve své knize Gutenbergova galaxie (McLuhan, 1962). Tento vývoj zaznamenává od orální kmenové kultury kdy převládajícím médiem je řeč, přes období Gutenbergovy galaxie neboli období knihtisku a první masové výroby až po období elektronických médií (Jiráček & Köpplová, 2003). V tomto případě lze o posledním období uvažovat spíše jako o období nových médií. Je ale nutné mít na paměti, že McLuhanovo dílo vzniklo v šedesátých letech minulého století a už v této době přichází s pojmem globální vesnice, který vysvětluje vliv elektronických médií na fungování společnosti (McLuhan, 1991).

Význam slova médium je prostředek a nejčastěji ho vnímáme v mezilidské komunikaci jako zprostředkovatele informací. V této rovině lze tak mluvit o komunikačních médiích (Jiráček & Köpplová, 2003). “Ty nám umožňují zprostředkovávat sdělení přes časové i prostorové bariéry a dovolují tak sdílet komunikované i mimo hranice striktně lokálních kontextů” (Macek, 2011, str.8). Komunikační média jsou tak klíčová pro fungování moderní společnosti. Zprostředkovávají nám téměř veškeré informace o našem okolí. “Konstruuji nám svět, který existuje za hranicemi naší přímé, žité zkušenosti” (Macek, 2011, str.9). Díky médiím víme jak svět vypadá, co se v něm odehrává a zároveň jak je uspořádán, což nám pomáhá se v něm orientovat. “Dále nám média pomáhají udržovat a rozvíjet kontakt s našimi sociálními blízkými, které by jinak

pro geografickou vzdálenost nutně sláblý a mizely” (Macek, 2011, str.9). Další funkce médií je, že “se významně podílejí na konstruování našeho každodenního života a našich sociálních identit” (Macek, 2011, str.9). Mají vliv na uspořádání našich životů i na vytváření našeho pohledu na svět, postojů, ale třeba i na naše konzumní preference. Následně pak všechno naše vědění můžeme díky médiím sdílet s ostatními lidmi jelikož podoba světa, kterou nám média zprostředkovávají bude podobná (Macek, 2011).

2.1.1 Masová média

Masová média stojí v opozici interpersonálním médiím, která jsou komunikována mezi jednotlivci a umožňují sdělovat informace na obou stranách. Masová média slouží k celospolečenské komunikaci a jsou zpravidla jednosměrná, tedy informace jde od zdroje k publiku. Publikum jakožto příjemce sdělení je většinou velké množství lidí, kteří mezi sebou mají slabé nebo žádné sociální vazby a tvoří tedy masu, od které se odvodilo i označení pro tato média (Jirák & Köpplová, 2003). Masová média jsou pak produktem masové komunikace, kterou Morris Janowitz (v McQuail, 1999, str.31) definoval: “Masová komunikace zahrnuje instituce a postupy, jimiž specializované skupiny využívají technické prostředky (tisk, rozhlas, filmy apod.) pro šíření symbolického obsahu směrem k rozsáhlému, nesourodému a široce rozptýlenému publiku”. Masová média jsou tedy organizovanou metodou a technologií, které zprostředkovávají masovou komunikaci (McQuail, 1999). Mezi masová média řadíme především periodický tisk, rozhlasové a televizní vysílání a dnes také veřejně dostupná internetová sdělení (Jirák & Köpplová, 2015). Pro masová média je dále charakteristické, že jejich obsah je určený prvotně ke krátkodobému užití jako například zpravodajství a zábava. Ten je produkován formálními organizacemi a je veřejný, tedy bez omezení přístupu (Kunczik, 1995).

2.1.2 Média jako společenská instituce

Instituce je v sociologii chápána jako “obecně praktikovaný a v dané kultuře předávaný způsob jednání” (Petrusek, Maříková, & Vodáková, 1996). “Instituce slouží jednak jako mechanismus, který zajišťuje sociální kontrolu, jednak přinášejí odlehčení, neboť zbavují člověka nutnosti řešit každou situaci, do níž se dostane, jako jedinečnou” (Jirák & Köpplová, 2003, str.58). Média můžeme nepochybně zasadit do rámce společenské instituce jelikož hrají roli v uspořádání a v každodenním životě moderní

společnosti (Jirák & Köpplová, 2003). Média jsou velmi často popisována pomocí funkcionalistického přístupu. Ten předpokládá, že institucionalizovaná společenská činnost plní nějaké společenské funkce, tedy přispívá k běžnému fungování společnosti. Tento přístup se tak snaží vyložit poslání médií a vymezit jejich hlavní funkce (Jirák & Köpplová, 2003). Na konci čtyřicátých let minulého století vymezil Harold Lasswell hlavní funkce komunikace. Na něj následně navázal C.R. Wright, který původní schéma rozvinul a aplikoval jej na oblast mediální komunikace. Nakonec toto schéma doplnil ještě Denis McQuail a vytvořil tak následující výčet funkcí médií ve společnosti (McQuail, 1999, str.103):

- informování - Poskytování informací o událostech a podmínkách ve společnosti a ve světě, a také o uspořádání mocenských vztahů. Usnadňování adaptace a podpora inovací a pokroku.
- korelace (socializace) - Vysvětlování a komentování významů událostí a informací, poskytování podpory ustaveným autoritám a normám. Dále také vytváření konsenzu a nastolování posloupnosti priorit.
- kontinuita - Podpora dominující kultury a objevování subkultur a nových trendů v kulturním vývoji. Pomáhá také prosazovat a udržovat všeobecně přijatelné hodnoty.
- zábava - Zdrojem pobavení, rozptýlení, uvolnění a pomáhá oslabit sociální napětí.
- získávání - Agitování pro společenské cíle ve sféře politiky, války, ekonomického vývoje a práce.

2.1.3 Nová média

Hlavním znakem nových médií je, že jsou založena na digitálním kódování obsahů a proto také bývají označována jako média digitální. Ačkoliv samotné označení nová může být zavádějící, protože některé digitální technologie byly vyvinuty již v první polovině minulého století, i přesto se ale toto označení ustálilo (Macek, 2011). Novými digitálními médii se tedy především myslí technologický převrat v devadesátých letech minulého století, v podobě vzniku osobního počítače, mobilního telefonu a především globální počítačové sítě, tedy internetu (Giddense, 2013). Dalším problémem vymezení těchto médií je jejich multiplicita. Do nových médií bývají řazeny prakticky veškeré nové mediální technologie. Od internetu, přes materiální technologie jako počítače, tablety, mobilní telefony, až po jednotlivé webové služby, jako například Google, YouTube a

sociální média nebo dále také aplikační softwarové produkty jako videohry, textové editory nebo přehrávače digitálního zvuku a videa (Macek, 2011). Nová média jsou založena na digitálním signálu, to znamená na numerickém kódování dat a to jim dává několik specifických vlastností. Mají například schopnost kódovat jakýkoliv obsah a ten je lehce upravitelný. Jsou tedy neustále otevřena manipulaci. Významnou vlastností je také síťovatelnost, kdy nová média umožňují propojování jednotlivých médií do sítí (Macek, 2011). Pro sociologii je právě síťovatelná vlastnost nových médií velmi významná, jelikož díky ní můžeme sledovat společenské změny a novou organizační strukturu. Tuto novou strukturu rozpracovává sociolog Manuel Castells spolu s Janem van Dijkem a přicházejí s konceptem síťové společnosti.

2.1.4 Sociální média

Sociální média se v posledních několika letech stala nedílnou součástí života pro miliardy lidí na celém světě. Jsou využívána prakticky každý den a v průměru na nich lidé stráví přes dvě hodiny denně (Datareportal, 2022). Pronikají do mnoha sfér lidského života a jejich sociální i ekonomické důsledky zatím nejsou zcela prozkoumané. A ačkoliv jsou sociální média velmi aktuální fenomén, objevují se zde obtíže spojené s absencí formální definice, především proto, že se jedná o fenomén nový a stále se vyvíjející. Sociální média můžeme zařadit do kategorie nových médií. Jedná se o webovou službu, která obsahuje aspekty webu 2.0, který je charakteristický zapojením uživatelů do vytváření obsahu. Umožňují uživatelům se spojit a komunikovat mezi sebou a také tvořit obsah, který dále lze sdílet a hodnotit (Sloan & Quan-Haase, 2016). V současné době existuje velké množství platforem sociálních médií, kdy každá funguje trochu jinak a nabízí rozdílné možnosti užívání, či tvoření rozdílného obsahu. Mezi aktuálně nejpopulárnější platformy sociálních médií patří Facebook, YouTube, Whatsapp, Instagram, TikTok, Snapchat, Reddit, Pinterest, Twitter a LinkedIn (Walsh, 2021).

2.1.5 Online komunikace

S příchodem informačních a komunikačních technologií se komunikace mezi lidmi zásadně proměnila. Online komunikace je spjata s novými médii a to především s internetem, ale také s materiálními technologiemi jako je počítač, tablet nebo mobilní

telefon. V tomto případě tak stojí za zamyšlení McLuhanova myšlenka, že “médiu je samo o sobě sdělením” nebo-li způsob jakým zprávu sdělujeme má větší vliv než samotný obsah zprávy, jelikož nová média přinesly nepřeberné množství způsobů, jak komunikovat (McLuhan, 2000). Internet lze označit za místo, které je disinhibované, tedy nemá žádné zábrany. To má zásadní vliv na komunikaci odehrávající se v kyberprostrou a klasické normy, kterými se řídíme v běžné komunikaci zde nemusejí platit. Zároveň člověk v kyberprostoru komunikuje jinak, pokud nabývá dojmu anonymity, která ale bývá pohou iluzí (Šmahel, 2003).

Online komunikaci můžeme rozdělit na synchronní a asynchronní. Synchronní komunikace představuje běžnou komunikaci, takže je očekávána rychlá odpověď. Na internet musí být připojeny obě komunikující strany. Asynchronní komunikace oproti tomu nevyžaduje současnou přítomnost na internetu a člověk tak počítá s časovou prodlevou odezvy, příkladem takovéto komunikace je email (Šmahel, 2003). Jelikož ale dochází k neustálému vývoji komunikačních a informačních technologií, tak by se dalo říct, že v současné době se tyto dva druhy komunikaci prolínají do sebe. Využitím mobilních telefonů a mobilní datové sítě nám umožňuje odpovídat okamžitě prakticky kdykoliv, jelikož můžeme být neustále připojeni k internetu, takže i v emailové komunikaci můžeme dostat okamžitou odezvu.

2.2 Online násilí

Hlavní problém online násilí spočívá především v nedostatku standardních definic a metod, sloužící k jeho rozpoznání či analyzování. Zároveň je zde i absence jednotné terminologie a typologie trestných činů považovaných za online násilí (Cybersafe, 2017). Můžeme se tak setkat s pojmy jako online násilí a kybernásilí, do kterých se velmi často ještě prolíná termín kyberšikana. Jelikož na celosvětové úrovni nepanuje shoda ani na definici, lze tak velmi těžko hledat společný přístup, který by se k tomuto problému stavil. Každá země k online násilí přistupuje jinak, tudíž ho i jinak trestá a najdeme i země, které násilí v kyberprostoru nepovažují za trestný čin vůbec. Dalším problémem online násilí může být, že často nebývá nahlášeno. To souvisí především s problematikou vyšetřování a trestného stíhání tohoto druhu trestného činu. Pro policejní orgány může být vyšetřování online násilí mimořádně komplikované a oběti pak mohou nabít dojem, že vymáhání práva nebylo užitečné a, že se jedná o bezvýchodnou situaci. Oběti se také mohou během nahlásování online násilí potkat s nepochopením ze strany orgánů činné v trestném řízení, což je může od řešení problému odradit a případné budoucí případy nebudou hlásit. Dalším důvodem nenahlášení online násilí může být povědomí společnosti, že tomuto druhu zločinu chybí právní základ, tudíž neexistuje šance na trestné stíhání (Council of Europe, 2018).

Na evropské úrovni se tématem online násilí zabývá Rada Evropy, která se snaží zajistit dodržování lidských práv i v kyberprostoru. Významným krokem se tak stala Budapešťská úmluva, která je první mezinárodní smlouvou o trestných činech spáchaných prostřednictvím internetu a jiných počítačových sítí, která se zabývá zejména porušováním autorských práv, počítačovými podvody, dětskou pornografií a porušováním bezpečnosti sítí. Dohoda také například obsahuje řadu pravomocí a postupů, například odposlech nebo prohlédávání počítačových sítí. Hlavním cílem této dohody je, nejen na evropské úrovni, prosazování společné trestné politiky, přijetí vhodných právních předpisů a podpora mezinárodní spolupráce v záležitostech kybernásilí (Convention on Cybercrime, 2001). Definice, která byla použita Radou Evropy (Council of Europe, 2018, str.5) zní:

“Kybernásilí je využívání počítačových systémů k vyvolání, usnadnění nebo vyhrožování násilím vůči jednotlivcům, které vede nebo může vést k fyzické, sexuální, psychické, nebo ekonomické újmě či utrpení a může zahrnovat zneužití okolností, charakteristik nebo zranitelnosti jednotlivce.”

2.2.1 Formy online násilí

Jelikož neexistuje jednotná typologie forem online násilí rozhodla jsem se pro tuto kapitolu práce popsat formy, které se na internetu často vyskytují a, které bychom mohli popsat jako online agresi. Některé tyto formy jsou řazeny do kategorie kybernásilí a některé spíše do kybešikany. Pro obě kategorie je však společným znakem zmíněná sociální agrese, která má za cíl ublížit jiné osobě prostřednictvím elektronických médií (Wright & Schiamberg, 2020).

Flaming

Flaming se dá do češtiny přeložit jako ohnivá hádka ke které obvykle dochází ve veřejném komunikačním prostředí, například v diskuzních fórech nebo na sociálních médiích (Willard, 2007). Může se ale odehrávat i v prostředí soukromých zpráv. Jedná se o prudkou, krátkodobou hádku mezi dvěma nebo více účastníky. Zpravidla flaming zahrnuje urážlivé, hrubé a vulgární výrazy, urážky a někdy i výhružky. Pokud tato hádka trvá déle nazývá se *flame war* a může vyústit v přímé vyhrožování. Problémem ale je, že nelze rozpoznat zda se jedná o hrozby skutečné, které mohou vyústit ve fyzický akt či o hrozby setrvávající v kyberprostoru (Willard, 2007).

Cyberharrasment

Velmi rozšířenou formou online násilí je *cyberharrasment*, neboli obtěžování v kyberprostoru, jehož koncept spočívá v opakování a cílem je způsobit závažné emocionální utrpení a mnohdy také strach z fyzického ublížení. Obtěžování se zakládá na opakovaném a nepřetržitém zasílání nevhodných, urážlivých zpráv vybraným osobám. Cílem obtěžování je především ublížit a zesměšnit. To se děje nejčastěji zveřejňováním nenávistných, hrubých a vulgárních, či jinak dehonestujících, výroků týkající se například genderu, vzhledu nebo sexuální orientace. Často ale dochází i k vyhrožování fyzickým násilím. Úzkost, která je obtěžováním způsobena je založena na tom, že pokaždé když je oběť online je vystavena útočným zprávám. Komunikace je obvykle šířena

prostřednictvím soukromých komunikačních platforem, například skrze email, sociální média či textové zprávy. Může ale docházet i k obtěžování ve veřejném komunikačním prostoru. Obtěžování se od flamingu odlišuje tím, že trvá déle a je pro něj typická jednostranná komunikace, tedy kdy jedna osoba útočí na konkrétní cíl, který se pouze snaží komunikaci zabránit. Obtěžování může obětem způsobit závažné újmy a proto se v některých zemích jedná o trestný čin (Council of Europe, 2018), (Willard, 2007).

Denigration

Denigration znamená očerňování, jedná se tak o šíření lží v kyberprostoru, které má za cíl poškodit pověst oběti a jeho vztahy s okolím (Willard, 2007). Na rozdíl od obtěžování jsou tyto projevy šířeny jiným osobám než samotnému cíli nebo jsou zveřejňovány ve veřejném komunikačním prostoru, aby obsah vidělo co nejvíce lidí. Speciálním projevem očerňování v kyberprostoru může být zveřejňování sexuálně explicitních fotografií, které byly digitálně upraveny, aby poskytly falešný obraz o oběti, který jí poškodí (Willard, 2007). Ačkoliv je očerňování řazeno spíše do kategorie kybešikany, rozhodla jsem se tuto formu zařadit do své práce a do kategorie online násilí. Očerňování totiž může taktéž způsobit obětem závažné újmy a některé jeho projevy se mohou pohybovat na hraně zákona.

Impersonation a Masquerading

Impersonation a masquerading znamenají v překladu vydávání se za někoho jiného a jedná se o krádež identity v kyberprostoru. Dochází k ní tehdy, když se útočníkovi podaří vydávat se za cíl buď tím, že získá přístupové údaje k účtu oběti na sociálních médiích či jiných komunikačních kanálech nebo si založí falešný profil vydávající se za oběť. V obou případech má ale útočník možnost zveřejňovat či rozesílat obsah pod profilem vybrané oběti s cílem ji poškodit. Proto je dnes kladen velký důraz na zabezpečení sociálních médií a ostatních internetových aplikací. Nejen z důvodu online násilí, ale celkově kvůli odcizení citlivých údajů což může vést k získání finančních prostředků oběti nebo jejích kontaktů. Problémem krádeže virtuální identity je především to, že na ni oběť nemusí velmi dlouho přijít a za tu dobu může útočník napáchat mnoho škod. (Nykodýmová, 2006), (Willard, 2007). V České republice je krádež identity, i té virtuální, vnímána jako dvoustupňový trestný čin, tedy nejprve je odcizena identita a ta je následně využita k jinému trestnému činu. Tato trestná aktivita je pak opatřena hned několika zákony (Scheinost & Karabec, 2009).

Outing and Tickery

Outing znamená v překladu odhalení a je velmi úzce spojen s pojmem *tickery*, který znamená podvod (Willard, 2007). U outingu jde o zveřejňování a přeposílání soukromých zpráv, fotografií či jiných informací, které jsou většinou důvěrného charakteru za účelem ztrapnění a ponížení oběti. Typickou podobou outingu je když útočník dostane zprávu od oběti, která obsahuje důvěrné informace a následně ji zveřejní svému okolí. K tickeringu pak dochází tehdy, kdy je oběť oklamána neboli je přesvědčena, že informace či jiný obsah, který poskytuje bude uchován v soukromí, ale následně je útočníkem šířen do okolí. Zároveň může získaný citlivý obsah být použit jako materiál k vyhrožování oběti. Podstatné je, že se většinou jedná o pravdivý obsah, který je šířen bez souhlasu oběti (Willard, 2007). Outing a tickery je také spojen s pojmem sexting, který je popsán v dalším oddílu.

Sexting

Výraz *sexting* vznikl spojením slov sex a texting, tedy posílání textových zpráv, a lze jej definovat jako posílání vlastně pořízených sexuálně explicitních zpráv, fotografií nebo videozáznamů, prostřednictvím komunikačních technologií. Sexting je nebezpečný zejména z toho důvodu, že nese vysoké riziko neoprávněného šíření na internetu, především vizuálního obsahu. Tomu to riziku přispěl technologický pokrok, zejména rozšíření chytrých telefonů, které umožňují snadné pořizování vizuálního obsahu a následně jeho šíření. Neoprávněné šíření sexuálně explicitního obsahu je formou online násilí s cílem poškodit pověst oběti, často z důvodu pomsty nebo může sloužit jako donucovací prostředek pro vydírání oběti. Tato forma online násilí je ve většině zemí včetně České republiky brána jako trestný čin a to zejména z důvodu, že sexting podporuje šíření pornografie (Van Ouytsel, Walrave, Ponnet, & Temple, 2018).

Cyberstalking

Cyberstalking znamená pronásledování v kyberprostoru. Cyberstalking je velmi podobný obtěžování a hranice mezi těmito dvěma formami online násilí není jednoznačně vymezena (Willard, 2007). Cyberstalking se, stejně jako obtěžování, zakládá na opakovaném zasílání nevhodných a urážlivých zpráv, obsahující výhrůžky či vydírání. Pro cyberstalking je však typické, že ve většině případech probíhá jednosměrná komunikace mezi útočníkem a obětí pouze na osobní rovině, tedy že zprávy nejsou šířeny

prostřednictvím veřejného komunikačního kanálu, ale jsou adresovány pouze oběti, ale výhružky mohou být vztaženy i na rodinu oběti či její blízké osoby. Charakteristickým rysem cyberstalkingu je také vyvolání v oběti pocit strachu o svou bezpečnost či o bezpečnost svých blízkých. Výhružné zprávy totiž často obsahují hrozby fyzickým či sexuálním násilím a nelze určit, zda hrozby setrvají v kyberprostoru či překročí hranice reálného světa (Council of Europe, 2018), (Willard, 2007). V České republice je stalking charakterizován jako nebezpečné pronásledování a je kvalifikován jako trestný čin. Ačkoliv legislativa nezahrnuje přímo pojem cyberstalking, stalkingem se rozumí i pronásledování v kyberprostoru (Papežová, 2022).

2.2.2 Genderově podmíněné kybernásilí

Genderově podmíněné kybernásilí je potřeba chápat ve dvou rovinách. První je, že se jedná o násilí, které je podmíněno genderem. To je definováno jako “Jakýkoli čin násilí na základě pohlaví, který vede nebo může vést k fyzické, sexuální nebo psychické újmě nebo utrpení žen, včetně vyhrožování takovými činy, nátlaku nebo svévolného zbavení svobody, ať už k němu dochází na veřejnosti nebo v soukromém životě” (United Nations, 2015). Druhou rovinou je pak, že se výše charakterizované násilí přenáší do kyberprostoru a odehrává se zde. Z dostupných výzkumů zatím vyplývá, že ženy jsou v porovnání s muži nepřiměřeně častěji terčem kybernetického násilí (Cyber violence against women and girls, 2017).

2.3 Ženy v oboru žurnalistiky

2.3.1 Žurnalistika

Žurnalistiku můžeme chápat jako aktivitu, která se věnuje sběru, analýze a publikování zpráv na profesionální úrovni. Často bývá synonymem pro slova zprávy, ty ale můžeme chápat spíše jako věcné záznamy a popsání aktuálních událostí, které bývají rozděleny geograficky. Žurnalistika by tedy neměla být vnímána pouze jako zprávy, ale celkově jako širší odvětví, které zaznamenává sociální skutečnosti (McQuail, 2016). Vznik žurnalistiky je spojen s vynálezem knihtisku, který umožňoval vyrábět tištěnou formu novin. Velmi rychle se rozšířila a stala se významnou pro obchodování, zajímavou pro čtenáře a výhodnou pro politiku. Postupně začala žurnalistika nabývat institucionálního charakteru a položila tak základy pro pozdější instituci tisku. Na společenské úrovni se žurnalistika stala významnou zejména jako symbol svobody a demokracie. A stejně jako média tak i žurnalistika prošla v průběhu let vývojem, který je spojen s měnící se technologiemi. Zásadní změnou pro žurnalistiku byl nástup internetu, ten totiž proměnil celkově vztah žurnalistiky se společností a přinesl jeden zcela nový aspekt a to možnost okamžité zpětné vazby publika a interaktivitu s ním (McQuail, 2016).

2.3.2 Maskulinní povaha žurnalistiky

Z historického hlediska je žurnalistika mužskou profesí. Ženy do ní začaly vstupovat až ve 20. století, ale neměly prostor pro tvoření vlastního obsahu. Významnou platformou pro ženy v žurnalistice se staly magazíny pro ženy, které se věnovaly tématům rodiny, domácnosti nebo módy. Rozhodovací funkce a vedoucí pozice, ale zastávali výhradně muži (Djerf-Pierre, 2007). Situace se sice v průběhu let změnila a počet žen v žurnalistice narostl, i přesto ale v tomto oboru muž zůstává normou (Byerly a Ross, 2006). Margareta Melin (Melin, 2008) popisuje kulturu žurnalistiky na příkladu z Velké Británie. V této kultuře je novinář lovec pravdy, který nekompromisně hledá nové informace o politicích, odkrývá korupci a díky svým úspěchům se dostává na titulní strany. Cílem je dosáhnout pravdy, za jakoukoliv cenu a pomocí jakýkoliv prostředků. Vzor takového novináře je spatřován s mužskými stereotypními vlastnostmi a také s časovou vytížeností a kultura žurnalistiky je v tomto směru sexistická, rasistická a homofóbní. Strategie takové žurnalistiky následně překračuje i pracovní dobu a přesouvá se do

neformálního prostředí, kde se utvářejí pracovní vztahy a řeší se pracovní záležitosti, neboli jde o předejch k ranní schůzi. To ale vylučuje účast žen, zejména těch s rodinami a ty musí využívat řadu taktik jak se proti této pracovní strategii bránit. Jednou z taktik, které ženy co se chtějí prosadit v mužském světě žurnalistiky, používají, je přijetí této strategie a snaha co nejlépe zapadnout mezi jejich mužské kolegy. Další taktikou je postavit se proti této strategii a bojovat za změny v žurnalistní kultuře. Další taktika spočívá v nezpochybňování této strategie a v přijetí svého místa, které jim bylo jako novinářkám určeno. K dosahování cílů pak využívají svou ženskost. Poslední taktikou je útěk, například v podobě práce na volné noze, který umožňuje skloubit více zájmů (Melin, 2008).

2.3.3 Veřejná povaha žurnalistiky

Digitalizace proměnila mimo jiné i žurnalistiku a rozšířila ji tak o možnost propojení se s publikem. To pomáhá k otevření širší škále názorů a hlasů, což by z principu přispělo k demokratizaci zpravodajství. Pro novináře a novinářky, ale představuje výzvu, jelikož poskytují obsah mnohem širšímu publiku, které na jejich práci může bezprostředně reagovat (Fowler-Watt & Allan, 2013). To proměnilo žurnalistiku i ve smyslu její veřejné povahy. V současnosti jsou veškeré produkty novinářů a novinářek veřejně dostupné pro kohokoliv s přístupem na internet. Spolu s tím jsou velmi často dostupné i jejich kontaktní informace či dokonce jejich fotografie. Žurnalistika se také musela přizpůsobit trendu sociálních médií, aby mohla lépe komunikovat se svým publikem a zároveň tak neustále čerpala nové informace (Fowler-Watt & Allan, 2013). Prostřednictvím sociálních médií může novináře a novinářky v současnosti sledovat a oslovovat nespočetné množství lidí, což z nich prakticky dělá veřejné osoby.

2.3.4 Postavení žen v médiích

V roce 2011 byla Mezinárodní nadací ženských médií zveřejněna globální studie zjišťující postavení žen ve zpravodajských médiích (Byerly, 2011). Tato studie zkoumala více než 500 mediálních organizací napříč desítkami zemí a ukázala, že muži zastávají stále naprostou většinu vedoucích pozic a pozic ve zpravodajství. Nejvyšší vedoucí pozice zastávají ženy pouze z 27 %, seniorní pozice poté z 41 %. V celkovém zaměstnaneckém měřítku vyplynulo, že ženy tvoří v žurnalistice jednu třetinu pracovní

síly, konkrétně 35 % (Byerly, 2011). Česká republika je tak v tomto směru nadprůměrem, jelikož zastoupení žen v žurnalistických pozicích tvoří 45 % (Volek & Urbániková, 2017). Dokonce ženy studující žurnalistiku převažují nad muži a převažují také ve věkové skupině do třiceti let. V tomto bodě se to, ale láme a zastoupení žen po věkové hraci třicet začíná klesat. Co se týče nejvyšších vedoucích pozic, tak ty v České republice zastává jen 9 % žen. V žurnalistice můžeme také sledovat nerovné odměňování mezi muži a ženami. V České republice je platové znevýhodnění novinářek jedno z nejnižších a činí 5 % (Gender Pay Gap in Journalism: WageIndicator Global Wage Report in Journalism, 2012).

2.3.5. Online násilí na ženách v oboru žurnalistiky

V roce 2017 bylo na Valném shromáždění OSN k tématu bezpečnosti novinářů a problematice beztrestnosti uvedeno (A/72/290, 2017):

“Ženy, které se věnují tématům, jako je politika, právo, ekonomika, sport, ženská práva, gender a feminismus, se s obzvláštní pravděpodobností stávají terčem online násilí. I když jsou muži novináři také vystaveni zneužívání na internetu, zneužívání namířené proti ženám novinářkám bývá závažnější.”

Online násilí zaměřené proti novinářkám je v zahraničí novým diskutovaným fenoménem a případy novinářek, které mají zkušenost s takovýmto druhem násilí exponenciálně narůstají. Na to poukazují i průzkumy provedené v minulých letech. V roce 2014 odhalil výzkum provedený Mezinárodní nadací pro ženská média (IWMF) a Mezinárodním institutem pro bezpečnost zpravodajství (INSI), že zkušenost s onlinem násilím měla jedna čtvrtina dotázaných novinářek. V roce 2017 odhalil průzkum realizovaný Mezinárodní federací novinářů (IFJ), že tuto zkušenost měla téměř polovina dotázaných novinářek. A o rok později ukázal průzkum, opět provedený IWMF, že tuto zkušenost mělo již 63% dotázaných novinářek (Posetti, Aboulez, Bontcheva, Harrison, & Waisbord, 2020). Ačkoliv nelze zmíněné výzkumy vzájemně porovnávat jelikož se velikost výzkumného vzorku i metody mezi jednotlivými výzkumy liší, pro základní nastínění situace to může být dostačujícím důkazem. Významným výzkumem v tomto směru je Online violence Against Women Journalists: A Global Snapshot of Incidence and Impacts z roku 2020 publikovaný organizací UNESCO (Posetti, Aboulez, Bontcheva,

Harrison, & Waisbord, 2020). Ten přinesl klíčová zjištění na celosvětové úrovni, která by měla být podkladem pro opatření zaměřená na zlepšení reakcí na násilí na internetu. Tohoto výzkumu se zúčastnilo celkem 714 respondentek ze 125 států, z nichž 73% uvedlo, že se během své novinářské kariéry setkala s onlinem násilím. Výzkum také zachytil, že novinářky hodnotily nárůst tohoto fenoménu s příchodem kovidové pandemie. Novinářky ve výzkumu vypověděly, že se setkaly se širokou škálou online násilí jako například urážení, vyhrožování fyzickým či sexuálním násilím, obtěžování prostřednictvím soukromých zpráv, vyhrožování poškození osobní či profesní pověsti, útoky na digitální bezpečnost, zneužití prostřednictvím upravených obrázků nebo finanční výhrůžky. Také bylo zjištěno, že se čím dál častěji jedná o organizované útoky, které jsou podněcovány dezinformačními taktikami. Řada novinářek v tomto případě uvedla, že se staly terčem organizované digitální dezinformační kampaně. Výzkum se také zabýval dopady online násilí na osobní i profesní život novinářek. Dotazované novinářky nejčastěji uvedly dopady na duševní zdraví, které řešily pracovním volnem a 12 % z nich dokonce vyhledalo lékařskou nebo psychologickou pomoc. Dalším dopadem byl často přesah do offline světa kdy respondentky uvedly, že se necítily v důsledku online násilí fyzicky v bezpečí a 4 % uvedly, že kvůli riziku, že by online násilí mohlo vést k fyzickým útokům, přišly o práci. Dalším nejčastějším dopadem bylo, že se novinářky z online světa stáhly, buď na určitou dobu a nebo na trvalo.

V českém prostředí se zatím výzkumy týkající se online násilí na novinářkách neobjevují. Výše zmíněné výzkumy ale ukazují, že se jedná o závažný fenomén, který sílí a může mít dopady nejen v osobní rovině novinářek, ale také v rovině společenské. Online násilí proti novinářkám přináší mnoho otázek týkající se například zastoupení žen a mužů ve zpravodajství, rovnosti žen a mužů obecně, působení žen ve veřejné sféře, práva veřejnosti na přístup k informacím, mediální rozmanitosti nebo svobody projevu. Z tohoto důvodu je nutné tento fenomén zkoumat a porozumět mu, aby mohl být následně vhodně řešen.

3 Empirická část

3.1 Cíl výzkumu

Cílem tohoto výzkumu je zmapování zkušeností žen pracujících v oboru žurnalistiky s online násilím v českém prostředí. Jelikož zatím nejsou v českém prostředí dostačující výzkumy o které by bylo možné se opřít, byla pro tento výzkum zvolena metoda kvalitativního výzkumu, která je k základnímu zmapování adekvátní. V rámci zmapování je cílem zjistit jaké jsou zkušenosti českých novinářek s online násilím, jaký to na ně a na jejich práci má vliv, jaký je vůbec jejich názor na online násilí a případně jaké volí ochranné metody proti tomuto typu násilí. Těchto cílů by mělo být dosaženo za pomoci osobních polostrukturovaných rozhovorů s vybranými novinářky.

3.2 Metodologie

Vzhledem k vybranému zkoumanému tématu jsem se rozhodla pro využití metody kvalitativního výzkumu. Ten se zdá být v tomto případě vhodnou metodou jelikož umožňuje popis, analýzu a interpretaci nekvantifikovaných vlastností zkoumaných fenoménů (Miovský, 2006, str.17). Kvalitativní výzkum je charakteristický svou jedinečností a neopakovatelností, jelikož zkoumané fenomény mohou být lidmi vnímány zcela odlišně a v různých rovinách. To znamená, že výzkum na stejné téma bude pokaždé zcela jedinečný, vzhledem k individuálnímu přístupu výzkumníka. Další charakteristikou kvalitativního výzkumu je kontextuálnost, tedy zohlednění, že mnoho fenoménů je spojeno pouze s určitým kontextem a jen málo zákonitostí lze zobecnit. Další významnou charakteristikou je procesuálnost a dynamika, tedy je potřeba mít na paměti, že jednotlivé fenomény určitým způsobem vznikají, rozvíjí se a také zanikají (Miovský, 2006).

Metoda kvalitativního výzkumu byla v tomto případě zvolena také kvůli tomu, že v České republice zatím nejsou výzkumy zabývající se tímto tématem. Využití této metody tak umožňuje základní zmapování fenoménu online násilí proti novinářkám a může poskytnout podněty pro další zkoumání. Ačkoliv se toto téma týká také mužů pracujících v oboru žurnalistiky, tak se tato práce věnuje pouze ženské perspektivě. A to především z důvodu, jak ukazují zahraniční výzkumy, že procenta žen se zkušeností s online násilím jsou výrazně vyšší. Druhým důvodem je, že online násilí, kterému jsou ženy novinářky vystaveny, je velmi často spojeno právě s jejich genderem.

3.2.1. Výzkumný vzorek

Při výběru výzkumného vzorku bylo využito kombinace dvou různých přístupů. Hlavní zvolenou strategií byla metoda záměrného, neboli účelového výběru. Jedná se o jednu z nejrozšířenějších metod výběru u kvalitativních výzkumů a je vhodná zejména díky cílenému výběru respondentů podle určitých kritérií (Miovský, 2006). V tomto případě jsem pro výzkum hledala ženy pracující v oboru žurnalistiky a se zkušeností s online násilím. Při výběru vzorku tak byla použita tři kritéria a to gender, profesní zaměření a zkušenost se zkoumaným jevem. Na základě rešerše jsem vybrala vhodné kandidátky odpovídající zvoleným kritériím a kontaktovala jsem je prostřednictvím emailu. Značnou výhodou při kontaktování kandidátek bylo, vzhledem k jejich profesi,

že kontaktní informace byly veřejně dostupné. Emailové adresy všech vybraných kandidátek jsem tedy získala na webových stránkách jednotlivých pracovních organizací a následně je oslovila. Druhý přístup pro výběr výzkumného vzorku byla metoda sněhové koule. Téměř všechny respondentky se v průběhu rozhovorů odkázaly na své kolegyně z oboru žurnalistiky a zmínily jejich zkušenost s online násilím a doporučily mi je kontaktovat. Na základě jejich doporučení jsem kontaktovala další kandidátky.

Celkem jsem tedy pro svou výzkumnou práci oslovila dvanáct kandidátek. Z oslovených mi odpovědělo sedm z nich, ale nakonec se výzkumu zúčastnilo pouze pět respondentek. Překážkou pro získání respondentek byla především jejich časová vytíženost a komunikace. Část oslovených kandidátek na mou žádost o rozhovor neodpověděla a zbytek odpověděl s velkou časovou prodlevou od mého kontaktování. Právě z důvodu velký časových prodlev v komunikaci bylo obtížné rozhovory, s kandidátkami, které na mou žádost odpověděly, uskutečnit. Ve výsledku se mi tak povedlo s novinářkami zorganizovat celkem pět rozhovorů. Ve dvou případech se stalo, že oslovené kandidátky odpověděly na mou žádost, ale bohužel se již nepovedlo rozhovory uskutečnit, v obou případech z důvodu nenalezení společného času pro setkání. V případě tohoto výzkumu nebyl na začátku stanoven požadavek týkající se heterogenity výzkumného vzorku. Zejména z toho důvodu, že jsem si byla vědoma obtížného získávání respondentek a nebyla si jistá, jaké respondentky na mou žádost odpoví. Z toho důvodu je výzkumný vzorek pro tento výzkum v celku homogenní.

Tabulka 1: Přehled respondentek

Označení respondentky	Organizace	Profesní role	Doba působení v žurnalistice
Respondentka 1	Zpravodajský denník	Specializovaná redaktorka	20 a více let
Respondentka 2	Zpravodajská internetová televize	Moderátorka	15 -19 let
Respondentka 3	Zpravodajský týdeník	Redaktorka	20 a více let
Respondentka 4	Internetový zpravodajský denník	Redaktorka	5 - 9 let
Respondentka 5	Freelancer	Specializovaná zpravodajka	20 a více let

3.2.2 Sběr dat

Pro sběr dat byla v tomto případě zvolena technika polostrukturovaných rozhovorů. Tato technika je vhodná, protože umožňuje porozumět individuální perspektivě respondenta ke zkoumanému jevu. Zároveň technika polostrukturovaného rozhovoru je výhodnou, jelikož dokáže řešit nevýhody jak strukturovaných tak nestrukturovaných rozhovorů (Miovský, 2006). Je třeba ale mít na paměti, že technika rozhovorů odráží pouze subjektivní pohled respondentů a je tedy potřeba vyhnout se zobecnění. V případě tohoto výzkumu jde o získání subjektivní perspektivy respondentek takže je tato technika vhodná. Výhodou zde také je, že polostrukturovaný rozhovor umožňuje respondentovi prostor pro jeho vyjádření a tím se tak maximalizuje získání potřebných informací a pro výzkumníka je zde výhodou, že jednotlivé otázky může formulovat v libovolném pořadí, což pomůže v plynulosti rozhovoru (Hendl, 2005).

Při přípravě rozhovorů jsem si vytvořila schéma, které představuje scénář rozhovoru zahrnující seznam otázek. Pro tento výzkum bylo uskutečněno celkem pět rozhovorů. Vzhledem k časové vytíženosti respondentek bylo náročné najít společný čas k uskutečnění rozhovorů. Z toho důvodu, a také z důvodu práce ze zahraničí některých respondentek, proběhly všechny rozhovory (až na jednu výjimku) online formou, prostřednictvím Zoomu nebo Facetimu. Jedna respondentka navrhla osobní setkání a

rozhovor byl tedy v tomto případě, jako jediný, uskutečněn osobně. Tento rozhovor byl výrazně delší než ostatní, ale byl stejně osobitý jako ostatní rozhovory, které proběhly online. Online rozhovory byly v tomto případě výhodnější především z organizačních důvodů, navíc jim tato forma neubrala na kvalitě.

Na začátku rozhovoru jsem vždy respondentku požádala o svolení k zvukovému nahrání rozhovoru, který mi byl ve všech případech udělen. Ze všech rozhovorů tak byly vytvořeny audiozáznamy, ze kterých byla následně vytvořena transkripce, která sloužila pro kódování. Audiozáznamy zde poskytují velkou výhodou zejména z důvodu koncentrace během rozhovorů a také umožňují zachycení kompletního rozhovoru, takže jsou zachyceny všechny informace a z rozhovoru lze tak vytěžit co nejvíce. Během rozhovorů jsem se řídila podle předem připravené struktury v podobě scénáře (viz Příloha 1). Ten obsahuje úvodní otázky týkající se seznámení s respondentkami a zjištění více o jejich konkrétní práci a dále obsahuje hlavní výzkumné otázky týkající se online násilí a doplňující podotázky. Ačkoliv jsem měla připravenou strukturu rozhovoru tak u všech rozhovorů se mi stalo, že respondentky během svých výpovědí předbíhaly otázky na které jsem se měla v plánu zeptat a na některé jsem se nemusela dotázat vůbec jelikož mi na ně samy v průběhu odpověděly. Rozhovory tak ze strany respondentek byly velmi aktivní, což je dle mého názoru způsobeno jejich profesí, tedy schopností se vyjádřit a také tím, že měly k tomuto tématu čím přispět. Rozhovory byly různě dlouhé, jejich délka se pohybovala od 15 minut až po 1,5 hodinu.

3.2.3 Etické aspekty výzkumu

Etická rovina je důležitou součástí kvalitativního výzkumu. Prvním etickým aspektem v tomto výzkumu je samotné téma online násilí, které je citlivé a může být nepříjemné o něm mluvit. Z toho důvodu jsem se co nejlépe snažila představit téma respondentkám již při jejich kontaktování, aby si byly vědomy čeho přesně se tyto rozhovory budou týkat. Během samotných rozhovorů jsem na začátku vždy znovu představila účel a téma výzkumu a zeptala se respondentek, zda jsou ochotné o tomto tématu promluvit. Žádná z respondentek neměla problém o tématu mluvit. Druhým etickým aspektem je zachování anonymity. Respondentky byly ujištěny, že nebudou zveřejněny jejich jména, názvy organizací ve kterých pracují ani žádné další osobní údaje, které by mohly přispět k jejich identifikaci. Z důvodu ochrany respondentek tak nelze ani zveřejňovat kompletní transkripci rozhovorů, která by také mohla vést k identifikaci

jednotlivých respondentek. S tím souvisí další etický aspekt a to materiály pořízené během výzkumu. V tomto výzkumu byly vytvořeny audiozáznamy jednotlivých rozhovorů ze kterých byla provedena transkripce. Při udělení souhlasu k pořízení zvukového záznamu, byly respondentky ujištěny, že audiozáznamy budou okamžitě po transkripci vymazány, což bylo dodrženo.

3.2.4 Metoda zpracování dat

Aby bylo možné data analyzovat, byla provedena doslovná transkripce audiozáznamů a následně kontrola opakovaným poslechem, aby nedošlo k nepřesnostem záznamu. Už samotný přepis rozhovorů mi pomohl při zpracování dat, jelikož jsem se blíže seznámila s obsahem a začala zde přemýšlet o jednotlivých kategoriích. Zároveň jsem si během rozhovorů vytvořila své osobní poznámky, které mi při analýze dat také pomohly. Pro analýzu dat byla zvolena interpretativní fenomenologická analýza (IPA), která se snaží o zachycení základních významů lidské zkušenosti (Hendl, 2005). Tato metoda poskytuje prostor pro kreativitu a svobodu výzkumného procesu. Umožňuje nahlížet na získaná kvalitativní data perspektivou, která pomáhá popsat a interpretovat způsob, jak člověk danou zkušenost vnímá a jaký ji přisuzuje význam (Koutná Kostínková & Čermák, 2013). V úvodní části IPA analýzy je cílem získat určité zaujetí pro daný případ, toho je možné dosáhnout opakovaným čtením transkripce rozhovoru nebo si poslechnout původní nahrávku. Dalším krokem je udělat si poznámky a komentáře. Zde je cílem zachytit podnětné informace zvážit jaký typ kódování použijeme. V další části dochází k organizaci a interpretaci dat a následně jsou hledány souvislosti mezi jednotlivými tématy. Tímto způsobem je analýza aplikovaná na všechny případy a v samotném závěru hledáme vzorce napříč případy (Koutná Kostínková & Čermák, 2013).

3.2.5 Limity výzkumu

Hlavní nevýhodou kvalitativního výzkumu je především to, že získanou znalost nelze zobecnit (Hendl, 2005). Často mu bývá vytýkáno, že jeho výsledky jsou především subjektivní dojmy, které nemohou být zobecněny. To lze vnímat jako jeho slabost, ale také jako jeho největší přednost. Jelikož se snaží o podrobný popis zkoumaného fenoménu a jeho pochopení. Další nevýhodou však je, že vzhledem ke svému

nestrukturovanému charakteru a jedinečnosti, je kvalitativní výzkum velmi těžko replikovatelný a také bývá vytýkána jeho malá transparentnost. V neposlední řadě zde hraje roli vliv samotného výzkumníka, který může výsledky ovlivnit (Hendl, 2005).

V případě tohoto výzkumu je limitem také nízký počet respondentů. Zároveň samotná metoda výběru výzkumného vzorku znemožňuje zobecnění výsledků, jelikož byla použita metoda účelového výběru a metoda sněhové koule. V potaz lze také brát délku samotných rozhovorů, jelikož se mezi sebou některé významně liší. Ačkoliv výsledky výzkumu nelze zobecňovat, i tak mohou poznatky, které z výzkumu sloužit jako podnět pro další zkoumání.

4 Interpretace výsledků

V této části práce jsou prezentovány výsledky analýzy. Ty jsou rozděleny do jednotlivých kategorií, které odrážejí výzkumné otázky. Popis výsledků je doplněn o konkrétní výroky respondentek. Výroky respondentek jsou zanechány v původním znění tak jak je pronesly, aby byla zachována autenticita výpovědí a také pro lepší představu jak mohou takové formy online násilí vypadat. Upraveny byly pouze v případě pokud obsahovaly konkrétní jména nebo odkaz na konkrétní redakce.

Definice online násilí podle novinářek

Tato část se snaží zachytit jak samotné novinářky chápou termín online násilí, jak ho definují, jak ho vnímají, jaká je hranice pro online násilí. Na otázku definice online násilí se objevily vcelku odlišné odpovědi. Ve dvou případech se stalo, že respondentky na tuto otázku odpověděly rovnou konkrétními zkušenostmi a vyjmenovaly konkrétní formy online násilí, které se jim staly.

“Tak já můžu mluvit jenom ze svojí osobní zkušenosti, kdy vlastně bylo období kdy jsem byla doslova zaplavena vlnou hejtů, vyhrožováním, přáním znásilnění, useknutí hlavy a podobně.” (Respondentka 5)

V dalším případě se respondentka pokusila zformulovat definici online násilí z jejího pohledu jak si ho představuje. Zde stále můžeme sledovat, že se jedná o celkem konkrétnější charakteristiku s obsahem jednotlivých forem násilí.

“Pod tím pojmem si nejčastěji představuju nějaké nenávistné komentáře, které ale už mají nějakou podstatu vyhrožování nebo nějakýho hodně hrubýho urážení. Obecně bych to definovala jako nějaké vyhrožování nějakým typem násilí nebo online napadání, který má nějaký opakující se charakter.” (Respondentka 4)

V jednom případě došlo na poměrně dlouhou diskuzi ohledně definice online násilí a respondentka se pokusila formulovat definici online násilí v obecnější rovině. Podstatou této definice bylo, že se jedná o nějaké narušení osobního prostoru, ale také celkové představy osoby a otázek osobní cti, sebeúcty a sebepojetí. Online násilí tak narušuje tuto

osobní oblast, která by měla být chráněná. Respondentka si byla vědoma obtížné formulace této definice zejména z toho důvodu, že když se zmíní pojem násilí, je typické si představit především fyzické násilí. Od toho je těžké se odpoutat a vymezit tak násilí, které se odehrává v kyberprostoru. Jako příklad uvedla i další pojem harassment, který bývá do češtiny přeložen jako obtěžování, ale definice jako taková je obtížně přeložitelná. Jeden z aspektů, který problematizuje definování takovýchto pojmů je podle respondentky ten, že tyto pojmy vznikají v anglosaském prostředí, kde tyto slova mají trochu jiný význam.

“Já bych to definovala jako výrazný narušení vašeho osobního prostoru, který může mít velmi zásadní dopady na váš wellbeing a na to jak vypadá váš život.” (Respondentka 3)

V jednom případě se stalo, že respondentka byla poměrně překvapena výrazem násilí. Uvedla, že do této doby ji nikdy nenapadlo nad tím takto uvažovat a je velmi těžké se pod tím něco představit. V tomto případě zde byla diskutována také právní rovina a, že jeden z možných důvodů proč je toto násilí těžké vymezit je že není právně ukotvené.

“Nevím jak to vnímat, násilí je podle mě velmi citově zabarvené slovo, je to hodně silný výraz. Kdyby ste se mě zeptala zda jsem se stala obětí online násilí tak bych asi řekla ne...ale teď když nad tím přemýšlím, tak to násilí vlastně asi bylo.” (Respondentka 2)

Výpovědi respondentek dokazují problematiku definování online násilí, která byla nastíněna v kapitole online násilí (2.2). Vnímání online násilí je velmi individuální a souvisí především s osobní zkušeností jedince. Zároveň se zde odráží absence právního zakotvení, která ovlivňuje jak je na tento jev nahlíženo. Z výpovědí respondentek vyplynulo, že jsou si online násilí zaměřeného proti nim vědomy, i přesto, ale pro ně bylo těžké tento jev definovat.

Využívání sociálních médií

V teoretické části bylo nastíněno, jak se proměnila média i komunikace a že v současné době jsou sociální média nedílnou součástí našich životů. Z toho důvodu jsem se respondentek ptala, zda využívají sociální média, na jakých platformách jsou aktivní a zda využívají sociální média ke své práci novinářek. Odpovědi v tomto případě byly poměrně jednotné co se týče platform na kterých jsou novinářky aktivní a k čemu je

využívají. Shoda poměrně panovala i ohledně aktivity na sociálních médiích. Čtyři z pěti respondentek uvedly, že jsou aktivní na Facebooku, Instagramu a Twitteru a jen jedna respondentka uvedla že používá pouze Facebook a Instagram. Shoda panovala i v tom, jaká média využívají ke své profesní činnosti a která naopak spíše k osobnímu použití. Instagram je pro všechny dotázané platformou, kde sdílejí spíše věci z osobního života, jelikož svým formátem nepodporuje diskuzi, ale slouží ke sdílení fotografií. Další platformou na které jsou všechny respondentky aktivní je Facebook, který jimi byl vyhodnocen jako nejlepší platformou pro diskuzi, jelikož poskytuje mnohem větší prostor na rozdíl od ostatních platforem a je možné ho lépe přizpůsobit vlastním preferencím.

“Facebook si myslím, že dává furt prostor pro kultivovanější diskuzi a taky to tam člověk může trochu lépe moderovat. Naučila jsem se tam tu diskuzi vést a mnohem líp nám to tam funguje, snáz tam dojdeme k takovému hospodskému porozumění a menší zkratkovitosti a k mnohem menším formám těch útoků.” (Respondentka 4)

“Nejvyužívanější pro mě zůstává Facebook tam kam věci dávám, ale to kam já chodím pro nějaké informace, tak je pro mě nejvyužívanější Twitter.” (Respondentka 5)

V neposlední řadě je zde Twitter, na kterém jsou z dotazovaných aktivní pouze čtyři respondentky. Jedna respondentka uvedla, že na této platformě není kvůli jejímu formátu a způsobu jak funguje.

“Na Twitteru nejsem z toho důvodu, že se mi tam nechtělo, že jsem měla strach z toho formátu, ta limitovaná možnost, limitovaný počet znaků...že ve mně bude vyvolávat nějakou mojí radikální část a že to tam budu sekat a, že se kvůli tomu budu dostávat do mnohem vyhrocenějších sporů a kde budu vnímána jako radikálnější než jsem.” (Respondentka 3)

Ostatní respondentky, které uvedly, že jsou na Twitteru aktivní, také zmiňovaly nevyhovující formát Twitteru a jeho vlastnosti, které nepodporují diskuzi. I přesto ale na Twitteru zůstávají, především z toho důvodu, že ho samy využívají pro přehled dění ve světě.

“Twitter obecně není platforma na který se dá jakkoliv rozumně diskutovat, to se prostě nedá.” (Respondentka 4)

Celkově jsou tedy sociální média respondentkami využívány především jako zdroj informací nebo spíše pro obecný přehled současného dění. Také jsou využívána ke sdílení svých článků a pro načerpání kontaktů. Dále byla také s respondantkami řešena otázka jejich aktivity na sociálních médiích. Zde je možné sledovat velmi podobný vzorec chování, který se odvíjí od předešlých zkušeností zažitých na sociálních médiích. Objevil se také názor, že ačkoliv jsou sociální média v určitém ohledu pozitivem pro žurnalistiku, tak zároveň škodí médiím skrze zkreslený pohled na novináře.

“Určitě komentuju, ale měla sem několik velmi nepříjemných zkušeností a poté vystupuju vlastně míň. Odradilo mě to a dávám si ohromný pozor. Nechci zažít ten backlash a abuse, který jsem vlastně zažívala po několika svých příspěvcích, který jsem tam bezstarostně pustila.” (Respondentka 1)

“Za tu dobu jsem tu aktivitu dost omezila, třeba na Facebooku. Jako velmi už si teďka hlídám co tam vlastně dám a musím říct, že jsem s tím na začátku teda neuměla pracovat. Nedokázala jsem si představit jakej dosah to může mít a jak je to potom zneužitelný.” (Respondentka 5)

“Kromě toho stáhnout se z internetu...tak já se snažím moc věci nekomentovat a nevyjadřovat se většinou k politickým postům. Myslím, že to se z mé pozice moderátorky nepřísluší. Jako moderátorka bych měla být nestranná a nemyslím si, že bych se k něčemu měla vyjadřovat na sítích, aby to pak lidé nepoužili proti mě. Zároveň nedávám na sítě ani moc osobních věcí, jako ano třeba fotky z dovolené, ale to dává každý na tom vás lidi moc nevyhejtují.” (Respondentka 2)

“A myslím si že to prostředí těch sociálních sítích, trochu i škodí médiím, protože vlastně spousta lidí vás pak vnímá ne přes vaše texty, ale přes vaše působení na sítích, který z logiky věci vůbec neodpovídají.” (Respondentka 4)

Formy online násilí

Dotázané respondentky se během svých profesních drah novinářek setkaly s celou řadou forem online násilí. Tato část představuje konkrétní formy a i explicitní výroky se kterými mají novinářky zkušenost. V této části bych také chtěla představit pozadí těchto útoků jelikož je neodmyslitelně spjata i s konkrétními výroky a umožní tak lepší pochopení celého fenoménu online násilí na novinářkách. Zároveň tato část přináší širší kontext, který představuje vnímání žen ve veřejném prostoru a také role jaké ženy ve společnosti mají. První rovinou online násilí zaměřeného proti novinářkám je jejich profese. Jako novinářky vstupují do veřejného prostoru a diskurzu. To označily všechny respondentky jako jeden z důvodů proč si myslí, že se jim tyto útoky dějí. To souvisí s rolemi žen ve společnosti a s představou společnosti, jaké by tyto role měly být. Některé respondentky toto vnímají jako problém z hlediska generečního střetnutí, kdy role i postavení žen ve společnosti minulých generací byly jiné. A ačkoliv se tyto role i postavení v průběhu let proměnily, stále se objevují názory, které nesouzní s touto proměnou.

“Já si myslím, že jeden z důvodů proč se tohle děje a proč jsou třeba specifickými formami, třeba sexualizovaný útoky, vystaveny specificky novinářky, tak souvisí i s představou o tom jestli ženy mají nebo nemají být ve veřejném prostoru a jestli mají právo se vyjadřovat k nějakým otázkám.” (Respondentka 3)

“Jakoby ty lidi nebyli vlastně srozuměný s tím, že ženy stejně tak vystupují ve veřejném prostoru jako muži, že tam mají úplně stejné právo být...mají pocit, že když už nějaká žena v tom prostoru je, tak už musí být super extra mimořádně dobrá a vlastně si neuvědomují, že každým tím shazováním demotivují ženy k tomu, aby do toho veřejného prostoru vstupovaly a pak si tam prostě povídají kluci mezi klukama a asi to kluky baví, to nevím, ale není to prostě celkový, nedostanou celkové ráz společnosti.”

“Furt je tady jakoby oukej útočit. Vy vlastně jakmile ste veřejný člověk, jakmile cokoliv děláte veřejně ve veřejném prostoru tak jakoby lidi mají pocit, že necítíte nebo že nejste z masa a kostí nebo že jako když píšete články tak máte počítat s tím, že lidi na vás budou útočit a to vám teda řeknu, že moje generace s tím nepočítala.” (Respondentka 1)

Druhou rovinou online násilí zaměřeného proti novinářkám je gender. Jak již bylo zmíněno, ženy novinářky jsou mnohem častěji terčem online útoku než jejich mužští

kolegové a velmi často jsou tyto útoky směřovány na to, že jsou ženy. To se prakticky prolíná s první rovinou, s tím jaké role mají ženy ve společnosti mít a s vystupování žen ve veřejném prostoru. Všechny respondentky zaznamenaly, že nejčastěji se setkávají s nenávisťnými komentáři na sociálních médiích. Z výpovědí respondentek to působilo, že tohle je pro ně běžnou záležitostí, která už je nepřekvapuje ale i přesto uvedly, že je to nepříjemné pokud si něco takového o sobě přečtou. Dalším typickým projevem jsou nevyžádané osobní zprávy, které chodí jak na sociálních médiích tak prostřednictvím mailu. Jedna respondentka uvedla, že jí stále občas dorazí i písemná korespondence do redakce. Ať už se ale jedná o komentáře nebo osobní zprávy, většinou jsou obsahem výroky týkající se vzhledu, sexuality, rodinného stavu, mateřského stavu, intelektu nebo osobnostních rysů. Respondentky se zde shodují na tom, že ačkoliv jim chodí i zprávy týkající se jejich práce, větší část reakcí na ně je spojena právě s pohlavím. A dále se také shodují na tom, že se u žen objevuje specifická forma online násilí a tou je vyhrožování sexuálním násilím. Všechny respondentky se setkaly s formou vyhrožování, buď sexuálním nebo fyzickým násilím.

“Já bych si snad troufla říct, že většina je opravdu taková, že nesouvisí s tím textem a až do takové míry, že ty lidi ani zjevně ten text nečetli a rovnou kritizují jako vás a je to hodně formulovaný, že se vymezují jako vůči vám jako vůči osobě.” (Respondentka 3)

“Co je hodně samozřejmě specifický u těch žen, je to sexualizovaný násilí, to znamená nějaká neustálá snaha vnášet tam tu debatu o znásilnění, vyhrožování znásilněním, strašení znásilněním...nějaký až jako ujetý sexuální fantazie související s tím, že se budou dívat jak mě budou znásilňovat atd. To je určitě genderový rozměr toho, tohle se chlapům prostě nepíše, pokud nejsou homosexuálové,” (Respondentka 4)

“Je to všechno možný jenom né obsah tý práce, takže nadávky i vyhrožování, jako ty by sis zasloužila tohle, hodně je tam to sexuální násilí zmiňovaný, jako že byste si zasloužila být znásilněná, abyste jako věděla o čem píšete, protože jinak píšete o hovadinách že jo, když píšete o obtěžování tak je to nedostatečně vážný takže byste si to zasloužila abyste poznala jaký to je. (Respondentka 3)

Třetí rovinou jsou v tomto případě témata, kterým se novinářky věnují. Dotázané respondentky se věnují genderovým otázkám, politice, válečným událostem, migračním

tématům, sociálním problematikám a otázkám týkajících se ženských práv a sexuálního násilí. Všechny tyto témata vyvolávají podle respondentek často negativní reakce a jsou důvodem útoků. Například respondentky, které se věnovaly migraci a otázkám s ní spojenou, zaznamenaly velký nárůst útoků na ně právě v době uprchlické krize. Terčem útoků se staly, protože přinášely zprávy o událostech z války a lidech prchajících před válkou, hájily humanistické pozice a humanistické zacházení s nimi a kritizovaly represivní postupy.

“V té době bylo poměrně běžné jako, že člověku chodily nějaké formy výhrůžek. Nejčastěji to byla taková klasika související s nějakýma sexuálníma představama typu tebe budou znásilňovat uprchlický hordy, tobě bych tak přál, aby tě znásilnilo aspoň deset černochoů. A nebo naopak, ta je tak strašně hnusná, že tu by ani ty černoši neznásilnili a tak dále. A pak samozřejmě takový to nasedání na ten narativ o vlastizrádcích to znamená, tyhle vlastizrádci, který nám chtěj rozvracet Evropu, ti by měli viset, postavit je před tribunál, to byla taková mainstreamová klasika.”

(Respondentka 4)

“Tady byla jako taková islamofóbie v té době a oni nám vyčítali, že my se jako kamarádíme s těma muslimama, že jsme jako děvky muslimů a tak dále.”

(Respondentka 5)

“Takový třeba...že byste měla být matrace v tom táboře uprchlickým, prostě uplně nechutný...” *(Respondentka 3)*

Dalším tématem, který vzbuzuje negativní reakce a útoky je téma sexuálního násilí, kterým se některé dotázané novinářky také věnují. Útoky na novinářky zabývající se tímto tématem, ale mohou mít vliv na samotné oběti tohoto násilí, které je prostřednictvím útoků na novinářky veřejně zpochybňováno.

“Je tam hrozná bagatelizace a absence empatie a neustálý zpochybňování těch obětí a já jako nejsem v pozici těch obětí, ale neumím si představit jak tohle musí působit na lidi s nějakou zkušeností se sexuálním násilím nebo znásilněním. Že tam si jako myslím, že se to trauma řetězí i skrz to jak na to ty lidi na těch sítích reagují, že ty ženy urážejí, jsou na

ně hnusný typu bez tak jsou to štětky a ty si to zasloužily. To pak nesu blbě, né že se to děje mě, ale že se to děje jim.” (Respondentka 4)

Další téma, které novinářky uvádějí jako to, které vzbuzuje negativní reakce a útoky jsou genderové otázky a otázky týkající se rovnosti mužů a žen ve společnosti. Tři respondentky se zabývají tématem genderu a shodují se na tom, že právě toto téma nebývá částí publika přijímáno pozitivně. Respondentky považují za důležité o těchto tématech psát, ale uvedly, že je občas vysilující neustále toto téma obhajovat a vysvětlovat proč je důležité.

“Ale určitě si myslím, že je mnohem těžší psát o genderových otázkách a pamatuju si na doby kdy prakticky každý komentář, který jsem napsala do médií týkal se nějakýho sexualizovaného násilí nebo i obyčejný genderový nerovnosti podložený datama, tak okamžitě spustil vlnu hate mailů a urážek.” (Respondentka 4)

“Každopádně zajímavá věc, která určitě platí, že je to o něco častější u těch genderových témat jo, když něco napíšu o jiných tématech, tak těch reakcí je míň než když píšu o těch genderových tématech. Nebo třeba v mém případě už to má i takovou podobu, že třeba někdo u nás napíše trochu jako kdyby sloupek, jiný autor jo, sloupek, který je nějakým způsobem o genderu a máme jednoho takovýho komentátora, který využije reakci na jiný sloupek aby napadl mě. Takže nejenom že ta kritika jde za vašema textama, ale už se přelívá pod texty jiných autorů.” (Respondentka 3)

V neposlední řadě bych chtěla představit nejzávažnější formu online násilí se kterou měla jedna respondentka osobní zkušenost a tou je cyberstalking. Respondentka obdržela stovky výhružných mailů od jedné osoby, kde bylo vyjádřeno, že by si útočník přál smrt jí a celé její rodiny. V tomto případě se respondentka obrátila na policii, která to vyhodnotila jako trestný čin a respondentka byla pod policejní ochranou do doby než útočníka policie našla. V tomto případě tak můžeme vidět přesah online útoků do reálného života, kdy respondentka uvedla, že pocítovala strach z fyzického napadení a zároveň musela svůj osobní život přizpůsobit policejní ochraně.

“V tuhle dobu jsem cítila, že jsem psychicky pochroumaná. Tím, že jsem měla přidělenou policjení ochranu tak jsem cítila strach. Hlavně to ovlivnilo i lidi kolem mě, mou rodinu,

mé přátele, tím že jim bylo taky vyhrožováno. Jaký to mělo reálně dopad, jsem zjistila až s odstupem času.” (Respondentka 2)

Toto je jediný případ kdy respondentka řešila online násilí s policií. Dvě respondentky uvedly, že v některých případech zvažovaly, že se na policii obrátí, ale odradila je předchozí zkušenost s policií, nesetkání se s jejich pochopením a také vědomí toho, že by jim nahlášení nepomohlo.

“Nešla jsem na policii, protože vim jak oni se k tomu chovaj, že tam stavěj, že tam musí být...musíte prostě doložit, že ten člověk to myslí vážně.” (Respondentka 3)

“Napadalo mě to jeden čas, ale já jsem měla takovou blbou zkušenost s timhle, protože já jsme šla na policii nahlásit sexuální obtěžování a tam ten policista se na mě tak podíval a říkal...slečno, a ste si jistá?...a já vlastně od té doby, vždycky když si představím, že půjdu na policii hlásit takovouhle věc, která je vlastně jako taková senzitivní, tak si prostě říkám, že se na to můžu vykašlat.” (Respondentka 5)

Reakce a ochrana

V této části bych chtěla představit jaké jsou reakce novinářek na projevené násilí vůči nim a jaké volí strategie ochrany proti těmto útokům. Jelikož všechny respondentky se pohybují v této profesi už několik let, některé více jak dvě desítky, tak všechny z nich už si za roky vypracovaly své vlastní strategie ochrany. Respondentky, které se v tomto oboru pohybují více jak dvě desítky let uvedly, že pro ně bylo na začátku náročné tyto projevy online násilí vstřebat a reagovat na ně, jelikož svou kariéru začínaly ještě v době před používáním internetu. Uvedly, že je to v počátcích velmi zaskočilo a nevěděly, jak se proti těmto projevům online násilí bránit. Co se týče reakce tak v současné době už respondentky na žádné projevy online násilí nereagují. Uvedly, že jsou ochotné diskutovat, pokud se lidé v osobních zprávách a v prostředí sociálních médiích vyjadřují slušně a jejich připomínky se týkají jejich novinářské práce a jsou věcné. Ačkoliv zde samy respondentky sledují, že s lidmi na sociálních médiích nediskutují tak aktivně jako třeba v minulosti, zejména z důvodu časové náročnosti. Pokud se jedná o jakékoliv projevy, které nesou útočný tón, jsou vulgární nebo jinak obsahově nevhodné tak na ně respondentky nereagují nebo autory těchto projevů zablokují.

“Nikdy jsem teda nezvažovala nějakou žalobu i když mi chodily hnusný zprávy, ale už na nějaký random hejty se snažím jako nereagovat, nemá to smysl vůbec.”

(Respondentka 4)

“Už se nesnažím s těma lidma na těch sítích debatovat, neztrácím tím ten čas. Jako když mě někdo napadá vulgárně a nějak osobně, ta jde...to netoleruju a když je někdo takovej otravnej a úpornej ale slušnej tak to ingnoruju.” (Respondentka 3)

Co se týče strategií, které respondentky volí pro svou ochranu, těch je celá řada a jsou výsledkem jejich dlouhodobé zkušenosti s online násilím. První ochranou, která primárně slouží k udržení duševní pohody je nižší aktivita na sociálních médiích. Respondentky uvedly, že během let postupně snížily aktivitu na sociálních médiích a to jim pomáhá nenarážet tolik na projevené násilí vůči nim.

“Když nebudete aktivní tak nebudete mít žádný dosah a lidi vám dají pokoj. Nikdo na vás nemůže tím pádem reagovat když tam nejste aktivní. Což jako neznámá, že vám nikdo nemůže psát nějaký hejty a podobně, ale prostě je podle mě nutnost, aby ty sociální sítě neovládaly příliš naše životy.” (Respondentka 5)

Druhý způsob ochrany, který respondentky využívají je osobní nastavení sociálních médií a blokování uživatelů, komentářů a zpráv. Sociální média mají širokou nabídku možností jak si přizpůsobit jejich prostředí a právě to respondentky uvedly, že využívají k tomu, aby se k nim projevené útoky vůči nim ani nedostaly.

“Já mám třeba na Facebooku skrytý komentáře od lidí, nebo nemůžou mě komentovat příspěvky lidí, který nemám v přátelích a dost se mi to osvědčilo. To, že jsem si zablokovala ty komentáře od cizích lidí li hodně pomáhá v tom, že mi tam random lidi nemůžou psát, nadávat že jsem píča nebo kráva. A na Twitteru můžeš jen blokovat ty lidi, což občas taky dělám. Když mi někdo napíše něco fakt něco odpornýho tak ho zablokuju.” (Respondentka 4)

“Já třeba hodně blokuju fakt hodně a moje laťka už je...ve sklepe asi. Takže to je jeden ze způsobů jak se s tím vyrovnat, blokovat, nastavit si tu přítomnost na těch sítích podle sebe. Primárně to blokování, to hodně. A pak takový klišé, ale fakt to nečíst. Jenom

zahlídnete pár slov a je to fakt vysilující. Nenimrat se v tom, nečíst to, nestudovat to.”
(Respondentka 3)

“(novinářka) radí nám všem, mažte to, vůbec si tím nezasírejte mysl, prostě to rovnou blokuje a to je dobrá věc.” (Respondentka 1)

Další možnou ochranou je pak psychické nastavení a osobní životní styl. Ačkoliv jsou tyto strategie ochrany poněkud nekonkrétní, podle respondentek jsou ale velmi účinné. V obou případech se, ale rovněž jedná o výsledek dlouhodobé zkušenosti s online násilím v oboru žurnalistiky.

“Připravil nás na to, že přijde část reakcí, která bude negativní, větší část bude pozitivní, ale část bude negativní a když s tím budete počítat, tak to nebude tak bolet...a měl přesně pravdu, já jsem si vůbec nemyslela, že taková jednoduchá věc může něco znamenat, ale on měl přesně pravdu. My jsme dopředu počítaly s tím, že 20 - 30 % bude hnusných reakcí a když nějaká přišla tak jsme ji vzaly a ty seš ta hnusná, no tak pojď do košíku hnusných reakcí a vlastně člověk ví, že to není osobní.” (Respondentka 1)

“Plus takový ty klišé, ale fakt je to dobrý, trávit méně času na těch sítích, hodně se starat o sebe, spát a všechno tohle. Jako je to klišé, ale je to pravda. Pak si to člověk uvědomí o to víc...když je člověk unavený a nevyspalej tak se ho ta sprostota dotkne mnohem víc než když je nějak vnitřně v pohodě.” (Respondentka 3)

V tomto směru je třeba brát v potaz rozdíl mezi osobním psychickým nastavením a mezi přijmutím role veřejné osoby a role novináře, které bývá spojována s hroší kůží a přijmutím faktu, že projevy online násilí a negativní reakcí k práci v žurnalistice patří. To zmínily hned tři respondentky a všechny se shodují, že nenávistné projevy k práci novinářů a novinářek nepatří.

“Když už ty témata člověk otvírá a říká hele takhle to není, tak ta odpověď často je, tak sis vybrala tu veřejnou roli a tohle k té novinářině patří. Já si myslím, že nepatří, nepatří to k ničemu. To jako není možný obhajovat, nějaký nenávistný útoky tím, že to patří k nějakému typu práce.” (Respondentka 4)

“Protože tam je ještě taková zvláštní věc, u starších generací, už se to trochu mění, ale u starší generace novinářů se o tom moc nemluví, protože je to považovaný za trapný, že si jako stěžujeme, to je přece součást naší práce a trošku je tady to klišé že máte mít tu hroší kůži...já to hrozně nemám ráda, hroší kůže...no ale že ji máte mít, že to patří k té práci. Já si teda nemyslim, že to k tomu patří a myslim si že je důležitý o tom mluvit.”

(Respondentka 3)

V neposlední řadě je možnou ochranou i odchod z kyberprostoru nebo z konkrétních sociálních médií. Ačkoliv to některé respondentky během své kariéry zvažovaly, žádná z nich to neudělala. Především z důvodu ztráty dosahu s publikem a také jelikož samy využívají sociální média jako zdroje informací.

“Takže i tohle je cesta, z toho prostředí prostě odejít a problém ovšem na těch sociálních sítích je, že ty tam vlastně zastupuješ už určitý spektrum lidí...z toho se pak blbě odchází, protože tam máš publikum, zvyšuješ si četnost článků a tak no.” (Respondentka 4)

Dopady na osobní a pracovní život

V neposlední řadě bych se zaměřila na dopady online násilí na osobní a pracovní život respondentek. Dopady se také u respondentek proměnily v závislosti dlouholeté praxe v oboru žurnalistiky. Respondentky uváděly, že na začátku svých kariér nevěděly jak s online násilím vůči nim pracovat a velmi je to zraňovalo, často nad tím přemýšlely, rozhodilo je to i na několik dní, často se setkávaly s pocitem strachu a celkově to mělo to dopad na jejich duševní zdraví.

“Když se mi to stalo poprvý, tak mi z toho bylo špatně jako týden, že sem měla pocit že nemůžu mezi lidi.” (Respondentka 1)

Ačkoliv se tato situace v průběhu let zlepšila a respondentky se naučily lépe zpracovávat vyvolané pocity po online násilí, i tak dopady na jejich osobní i pracovní život přetrvávají dodnes. Projevuje se to zejména strachem vyjadřovat svůj názor v kyberprostoru, pocitem ztráty bezpečí v určitých prostorech nebo neustálým znejištěním vůči vlastní osobě.

“No já jsem se víc stáhla prostě, jí míň komentuju. Vlastně to ve mně vyvolalo strach a já jsem ho nezpracovala. Jo bojím se mít na něco jako silnější názor, respektive se ho

nebojím mít, bojím se ho vyjádřit jo, protože vlastně nechci zase se muset potýkat s těma pitomcema co mi tam budou něco psát.” (Respondentka 1)

“A třeba na mě, a teď bych uvedla, že jako nejsem nějak přecitlivělá, jsem úplně normálně citlivej člověk, ale na mě to má poměrně zásadní dopady, mně je to strašně nepříjemný, velmi mě to stresuje. A kamarádka mi říkala, že dělám hrozně důležitou práci a já to vim, ale je nutný abych obětovala svoje duševní zdraví tý práci? Poděkuje mi někdo až budu doma sedět a plakat, což se kolikrát stalo, že vás to dožene k slzám.”

(Respondentka 3)

“Já jsem se jako reportérka pohybovala na různých demonstracích a myslím si, že nějaká míra poznávání už tehdy byla docela vysoká, takže jsem se přestala cítit v nějakém prostoru, kterej zároveň byl operačním polem pro tu moji práci bezpečně, protože jsem nevěděla jestli se mi na tý akci prostě něco nestane a docela mě to v tý práci omezovalo.”

(Respondentka 4)

“Protože vy si třeba říkáte, jo to mi tady píše nějaký debil já si z toho nic nedělám, jo je to anonymní člověk kdo ví kdo to je atd. Jenomže ve skutečnosti to ve vás někde rezonuje. Je to jako nepříjemný jo, vyvolává to ve vás nějaký strach když vám lidi vyhrožujou, že vám uříznou hlavu a tak dál, je to prostě nepříjemný.” (Respondentka 5)

“Pak to vede k takovým věcem, že hodně přemýšlím co si vezmu na sebe když vystupuju veřejně až téměř jako, že se člověk zarazí, že jsem tak zdeformovaná, že přemýšlím jaký budu mít boty aby zas někdo neřekl...A že vám to tolik zasahuje do života, že se jako hlídáte, hodně, když se pohybuju veřejným prostorem a někdo na mě třeba upřeně kouká jako v metru, tak si jako říkám, třeba mě pozná, co si o mě myslí, jak vypadám. Jakože fakt to má dopad na člověka na jeho čistě jenom existenci ve veřejném prostoru.”

(Respondentka 3)

“Protože pro vás je to nějaká extra duševní námaha nebo nějaký zaměstnání pro váš mozek, který byste neměla kdybyste těmhle reakcím vystavená nebyla..mohla byste se soustředit na tu práci a na tu podstatu, něco si navíc přečíst nebo s někým mluvit nebo cokoliv, ale místo toho vynakládáte část tý mentální energie vlastně na přemýšlení tady o tom.” (Respondentka 3)

S respondentkami jsem také řešila zda pociťují dopad na práci v tom smyslu, že se někdy záměrně vyhýbají tématům o který vědí, že vzbuzují negativní reakce a projevy online násilí. V tomto ohledu se všechny respondentky shodly, že zde tento dopad na práci velmi vnímají a všechny se někdy během kariéry rozhodly záměrně upustit od určitých témat, protože se zrovna necítily shcopny snést projevy online násilí, které by toto téma přineslo.

“Snažím se aby mě to v té práci neovlivňovalo, ale určitě jsem to několikrát udělala..ale nevzpomenu si teďka kdy konkrétně... ale určitě jsem se xkrát dostala do pozice, že jsem věděla že mi nějaký typ komentáře vlastně...že může někoho zranit, že můžu skrz to vlastně spustit něco co já nechci.” (Respondentka 4)

“Viděla sem na sobě, že tomu přizpůsobuju svoje chování, že to jak jsem zmiňovala jak promyšlím oblečení, ale třeba, to je asi pochopitelný i u jiných témat, ale že jsem třeba fakt záměrně nepsala o ničem co souvisí s genderem, psala jsem výhradně nějaký reportáže o něčem jiném.” (Respondentka 3)

“S tím se samozřejmě nesou i ty témata, který se vybíráte, jo. Jako novináři většinou píšou jako o nespravedlnosti. To je takový vaše nastavení. A já tu nespravedlnost vnímám strašně moc v postavení žen a mužů a vidím to v mnoha úrovních jo, ale zároveň vím, že to, jako je problematický téma, který musím někdy jako vysvětlovat, proč je důležitý. A ne vždycky je to třeba jakoby pochopený nebo tak nebo považovaný za tak důležitý, jak to vnímám já. A tak to prostě někdy nenapišete a někdy už ho ani radši nenabídnete.” (Respondentka 1)

“To se stalo mnohokrát kvůli tomu, prostě jsem si řekla, že se na to můžu vykašlat, protože nemám zapotřebí, aby zase se tady vyrojili hejtaři nebo abych tady zase čelila něčemu takovému. Nebo to zase bude nepochopený atd.” (Respondentka 5)

4.1 Diskuze

Cílem tohoto výzkumu bylo zmapovat zkušenosti žen pracujících v oboru žurnalistiky s online násilím. Toho bylo dosaženo za pomoci kvalitativního výzkumu a

interpretativní fenomenologické analýzy. Analyzovaná data prezentují osobní zkušenosti žen a jejich vnímání fenoménu online násilí a spolu s tím spojené aspekty.

Definice online násilí podle novinářek

Respondentky se shodují, že definovat online násilí je velmi obtížné a objevuje se zde rozdílné chápání tohoto fenoménu. Toto chápání je individuální a jednotlivé respondentky mají rozdílné hranice pro to, co je pro ně online násilí a co už ne. S tím je spjata právní rovina online násilí, kde se respondentky také shodují, že je zde absence právního ukotvení, což napomáhá k diverzitě chápání tohoto fenoménu. Z definic, které se respondentky pokusily zformulovat vyplývá, že jako online násilí vnímají hrubé online projevy opakujícího se charakteru a projevy vyhrožujícího charakteru, které narušují jejich osobní prostor, pohodu a mají vliv na jejich psychické rozpoložení.

Využívání sociálních médií

Respondentky se ve využívání sociálních médií velmi shodují v tom na jakých platformách jsou aktivní, k čemu sociální média používají i ohledně jejich aktivity. Jak bylo nastíněno v části komunikace a média, sociální média se stala nedílnou součástí našich životů. Novinářky nejsou výjimkou a používají je jak v osobním tak i pracovním životě. K osobnímu používání, slouží pro všechny respondentky Instagram, který svým formátem slouží k přidávání fotografií. Všechny respondentky také využívají Facebook, ten ale pro většinu z nich slouží především jako platforma, kterou využívají k práci. Sdílí zde své články a komunikují zde se svým publikem nebo zde hledají kontakty pro pracovní činnosti. Shodují se, že Facebook je platforma vhodná pro diskuzi, jelikož si zde můžete upravit prostor tak jak každému vyhovuje. V neposlední řadě je většina respondentek aktivní na Twitteru. Zde se ale shodují, že formát Twitteru není vyhovující pro diskuzi a tak tuto platformu využívají spíše jako přehled dění a k načerpání informací. Respondentky vnímají, že sociální média velmi proměnila jejich profesi a přinesla jak pozitiva tak negativa. Pozitiva vidí v dosahu novinářů a v možnosti komunikovat se svým publikem a získávat tak okamžitou zpětnou vazbu. Naopak negativa vidí především v online násilí a také v tom, že lidé mohou mít o novinářích díky sociálním médiím zkreslený pohled na ně a hodnotit je pouze skrze sociální média. Shoda u respondentek panuje také u aktivity na sociálních médiích, která souvisí již se získanými zkušenostmi s online násilím. Respondentky na sobě sledují, že omezily aktivitu na sociálních médiích,

diskutování zde se čtenáři i komentování obsahů. Především z důvodů, že nechtějí znovu zažít situace s útoky, kterým byly vystaveny a také z časových důvodů.

Formy online násilí

Všechny respondentky se během jejich profese novinářek setkaly s různými formami online násilí. Nejčastěji se projevy online násilí objevují na sociálních médiích a prostřednictvím osobních komunikačních kanálů. Často jsou tyto projevy také adresovány přímo do redakcí novinářek, jejím nadřízeným nebo kolegům. Formy online násilí se kterými se novinářky setkávají, jsou velmi často komentáře, veřejné statusy a osobní zprávy, které mají agresivní tón, jsou nenávistné, obsahují vulgarismy a vyhrožování sexuálním a fyzickým násilím. Respondentky se také setkaly s cyberharrasmentem a stalkingem. Na to proč jsou novinářky vystaveny těmto útokům lze nahlížet ze tří rovin. První rovinou je, že ženy novinářky vstupují do veřejného prostoru a z toho důvodu se stávají terčem útoků online násilí. To vychází z historického hlediska, jak bylo nastíněno v kapitole maskulinní povaha žurnalistiky (2.3.2), kdy ženy vstoupily do novinářské profese až ve 20.století. Je zde tedy předpoklad, že část společnosti stále nesouzní s tím, aby ženy vstupovaly do veřejného prostoru a měly právo vyjadřovat se k některým otázkám. S tím souvisejí i role žen ve společnosti, které se v průběhu let proměnily, ale jak uvádějí novinářky, stále se objevují názory, které se domnívají, že ženy by měly zastávat stereotypní role matky, pečovatelky a manželky. Durhou rovinou v tomto fenoménu hraje gender. Jak bylo zmíněno v zahraničním výzkumu v kapitole online násilí na ženách v oboru žurnalistiky (2.3.5), ženy jsou mnohem častěji terčem online násilí než muži. Zároveň má online násilí na ženách jinou povahu než na mužích. Respondentky uvedly, že jim je velmi často vyhrožováno sexuálním násilím a projevy online násilí se nejčastěji týkají jejich vzhledu, sexuality, rodinného stavu nebo jejich mateřské role. Shodují se v tom, že si jsou jisté, že takové to projevy se jejich mužským kolegům nedějí. Třetí rovinou jsou v tomto případě témata, která novinářky píší. Respondentky se zabývají tématy genderu, sexuálního násilí, ženských práv, politikou, válečným událostem, migračním tématům nebo sociálním problematikám a shodují se, že tyto témata jsou častým důvodem online útoků na ně. Tyto témata vzbuzují u některé části populace negativní reakce a to se poté odráží na novinářkách, které tyto témata do společnosti vnáší. Tato rovina již byla nastíněna v kapitole online násilí na ženách v oboru žurnalistiky (2.3.5) v prohlášení OSN k bezpečnosti novinářů a z výsledků výzkumu můžeme vidět, že se tato část shoduje i se zkušenostmi českých novinářek. Respondentky

dále také potvrzují problematiku online násilí z trestně právního hlediska, která byla nastíněna v kapitole online násilí (2.2.). Tato problematika vede k nenahlášení online násilí policejním orgánům, což může mít dopad na nízkou informovanost týkající se tohoto fenoménu.

Reakce a ochrana

Respondentky se shodují, že na projevené násilí vůči nim v naprosté většině nereagují. Pokud jsou projevy vůči nim slušné nebo nejsou agresivní tak je respondentky ignorují. Pokud identifikují, že se jedná o projevy vulgární, násilné nebo vyhrožující tak příspěvky, zprávy nebo uživatele zablokují. Snaží se neztrácet čas čtením těchto projevů ani reagováním na ně. Zároveň si tím tak snaží udržet duševní pohodu a osobní rovnováhu. To souvisí s primární ochranou, kterou je podle novinářek celkově nižší aktivita na sociálních médiích. V průběhu let snížily respondentky svou aktivitu na sociálních médiích i obsah, který zde přidávají a dávají si pozor na své soukromí. Dále respondentkám v ochraně pomáhá nastavení sociálních médií, přizpůsobení si tohoto prostředí a blokování. Zablokování komentářů od cizích lidí nebo blokování jednotlivých uživatelů podle respondentek pomáhá v ochraně proti projeveným útokům. V neposlední řadě respondentky uvedly, že jim pomáhá zdravý životní styl a osobní psychické nastavení. Pokud se cítí psychicky v pohodě, je pro ně jednodušší se s online násilím potýkat. Zároveň se domnívají, že online násilí rozhodně nepatří k práci novinářek, jelikož ve společnosti podle nich panuje názor, že je nutné online násilí v roli novinářky přijmout. Zdůrazňují tak, že jejich psychické osobní nastavení neznamena smíření se tím že to k jejich roli patří.

Dopady na osobní a pracovní život

Z výsledků výzkumu lze sledovat, že online násilí má vliv jak na osobní tak i pracovní život respondentek. Respondentky se shodují, že se sice naučily lépe projevy online násilí zvládat, stejně, ale pociťují dopady na své duševní zdraví a na jejich psychickou rovnováhu. Komentáře a zprávy týkající se jejich vzhledu nebo mateřského či rodinného stavu má vliv na jejich sebevímání a nutí je to o sobě přemýšlet nebo někdy i pochybovat. Výhrůžné komentáře a zprávy v nich pak vyvolávají strach o své vlastní fyzické bezpečí a necítí se zcela dobře pokud se pohybují například na veřejných akcích. Respondentky vnímají, že má online násilí i vliv na jejich práci a to už například tím, když vynakládají čas přemýšlením o online násilí, přicházejí tak o čas a energii, kterou by

vynaložily k práci. Dále se také respondentky svěřily, že se někdy záměrně vyhýbají tématům, které vzbuzují negativní reakce publika a jsou často důvodem pro online útoky vůči nim. Dopady online násilí v tomto výzkumu přinesla tedy podobná zjištění, který přinesl mezinárodní výzkum popsáný v kapitole online násilí na ženách v oboru žurnalistiky (2.3.5).

5 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala tématem online násilí zaměřeného proti ženám pracujícím v oboru žurnalistiky. Metodou kvalitativního výzkumu a za pomoci polostrukturovaných rozhovorů bylo zkoumáno jaké jsou zkušenosti českých novinářek s online násilím. Z výzkumu vyplynulo, že české novinářky mají zkušenosti s mnoha formami online násilí a, že to má dopady na jejich osobní a pracovní život novinářek, na jejich duševní zdraví a fyzickou bezpečnost. Lze zde také sledovat vliv na žurnalistiku jako takovou, jelikož bylo zjištěno, že se novinářky rozhodují záměrně nevěnovat tématům, které vzbuzují online násilí. To může mít vliv na demokratickou diskuzi ve společnosti, jelikož bezpečnost novinářů a novinářek je předpokladem pro svobodná média a svobodu projevu. Online násilí na novinářkách tak může způsobit absenci některých témat ve společenském diskurzu, která může vést k necelistvému obrazu společnosti. Výzkum ukázal, že zkušenosti českých novinářek jsou velmi podobné s těmi, které byly zjištěny na mezinárodní úrovni. A ačkoliv nelze výsledky kvalitativního výzkumu zobecňovat, posloužil tento výzkum pro základní zmapování fenoménu online násilí na novinářkách v českém prostředí, což bylo také jeho cílem. Přínos tohoto výzkumu je především v získání subjektivního pohledu novinářek na online násilí, jejich osobní zkušenosti a prožívání a zjištění dopadů online násilí na jejich osobní a pracovní život. Výzkumná zjištění mohou sloužit jako podnět pro další zkoumání online násilí, nejen v žurnalistice, ale i v dalších oborech. Další zkoumání online násilí by mohlo pomoci přispět k pochopení tohoto jevu a k jeho právnímu ukotvení.

6 Seznam použité literatury

A/72/290. (2017). The safety of journalists and the issue of impunity: Report of the Secretary-General. UN General Assembly.

Basílio Simões, R., Alcantara, J., & Carona, L. (2021). Online abuse against female journalists: A scoping review. Madrid.

Byerly, C. (2011). Global Report on the Status of Women in the News Media (1st ed.). International Women's Media Foundation. <https://www.iwmf.org/wp-content/uploads/2018/06/IWMF-Global-Report.pdf>

Byerly, C. M., & Ross, K. (2006). Women and Media: A Critical Introduction (1st ed.). Blackwell Publishing.

Convention on Cybercrime (2001). Budapest: Council of Europe.

Council of Europe. (2018). Mapping study on cyberviolence. France: Cybercrime Convention Committee.

Cybersafe. (2017). Cyber Violence against Women & Girls: Report. European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme.

Cyber violence against women and girls. (2017). European Institute for Gender Equality.

Datareportal. (2022). DIGITAL 2022: Global Overview Report [Online]. In . Retrieved from <https://datareportal.com/reports/digital-2022-global-overview-report>

Djerf-Pierre, M. (2007). The Gender of Journalism: The Structure and Logic of the Field in the Twentieth Century. Nordicom Review, 81-104. https://doi.org/https://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/kapitel-pdf/248_248_djerf-pierre1.pdf

Fowler-Watt, K., & Allan, S. (Eds.). (2013). Journalism: New challenges. Centre for Journalism & Communication Research Bournemouth University.

Giddens, A. (2013). Sociologie (6 ed.). Praha: ARGO.

Gender Pay Gap in Journalism: WageIndicator Global Wage Report in Journalism. (2012). Central European Labour Studies Institute & Wage Indicator Foundation. <https://wageindicator.org/documents/publicationslist/publications-2012/120307-IFJ-WageIndicator-PayGap-Journos-2009-2011.pdf>

Hendl, J. (2005). Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace (1st ed.). Praha: Portál.

Chocarro, S. (2019). The safety of women journalists: Breaking the cycle of silence and violence. International Media Support: Defending Journalism Book Series.

Jiráček, J., & Köpplová, B. (2003). Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace (1st ed.). Praha: Portál.

Jiráček, J., & Köpplová, B. (2015). Masová média: Přepřacované vydání (2nd ed.). Praha: Portál.

Jordan, T. (2015). Social Media Networks. In Information Politics: Liberation and Exploitation in the Digital Society (pp. 120-140). Pluto Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt183p2xf.11>

Koutná Kostínková, J., & Čermák, I. (2013). Interpretativní fenomenologická analýza. In T. Řiháček, I. Čermák, & R. Hytych, Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy (1st ed., pp. 9-43). Brno: Masarykova univerzita.

Křížková, A., & Vohlídalová, M. (2009). Rodiče na trhu práce: mezi prací a péčí. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 45(1), 31-60.

Kunczik, M. (1995). Základy masové komunikace (1st ed.). Praha: Karolinum.

- Macek, J. (2011). Úvod do nových médií (1st ed.). Ostrava: Ostravská univerzita.
- Melin, M. (2008). Gendered Journalism Cultures: Strategies and Tactics in the Fields of Journalism in Britain and Sweden (1st ed.). Malmö: Department of Journalism and Mass Communication University of Göteborg.
- McLuhan, M. (1962). The Gutenberg Galaxy. Canada: University of Toronto Press.
- McLuhan, M. (1991). Jak rozumět médiím: Extenze člověka (1st ed.). Praha: Odeon.
- McLuhan, M. (2000). Člověk, média a elektronická kultura: Reprezentativní výbor z celoživotního díla proroka a mága elektrického věku a elektronické revoluce (1st ed.). Brno: Jota.
- McQuail, D. (1999). Úvod do teorie masové komunikace (1st ed.). Praha: Portál.
- McQuail, D. (2016). Žurnalistika a společnost (1st ed.). Praha: Karolinum.
- Mijatović, D. Gardiner, B. (Ed.). (2016). New Challenges to Freedom of Expression: Countering Online Abuse of Female Journalists. OSCE. Retrieved from <https://www.osce.org/files/f/documents/c/3/220411.pdf>
- Miovský, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu (1st ed.). Praha: Grada Publishing.
- Montie, A. V. (Ed.). (2014). Media and Gender: A Scholarly Agenda for the Global Alliance on Media and Gender. Paris: UNESCO.
- Nykodýmová, H. (2006). Bojíte se krádeže své identity? [Online]. Lupa.cz. Retrieved from <https://www.lupa.cz/clanky/bojite-se-kradeze-sve-identity/>
- Papežová, Z. (2022). PREVENCE – Stalking [Online]. Retrieved from <https://www.policie.cz/clanek/prevence-stalking.aspx>

Petrusek, M., Maříková, H., & Vodáková, A. (1996). Velký sociologický slovník: I. svazek (1st ed.). Praha: Karolinum.

Posetti, J., Shabbir, N., Maynard, D., Bontcheva, K., & Aboulez, N. (2021, April). The Chilling: Global trends in online violence against women journalists. Unesco. <https://en.unesco.org/sites/default/files/the-chilling.pdf>

Posetti, J., Aboulez, N., Bontcheva, K., Harrison, J., & Waisbord, S. (2020). Online violence Against Women Journalists: A Global Snapshot of Incidence and Impacts. Paris: UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000375136>

Scheinost, M., & Karabec, Z. (2009). Zneužití identity a trestná činnost s tím spojená [Online]. Institut Pro Kriminologii A Sociální Prevenci. Retrieved from <https://www.mvcr.cz/clanek/zneuziti-identity-a-trestna-cinnost-s-tim-spojena.aspx>

Sloan, L., & Quan-Haase, A. (2016). The SAGE Handbook of social media research methods. SAGE Publications Ltd, <https://dx.doi.org/10.4135/9781473983847>

Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030 (2021). Úřad vlády České republiky. Retrieved from https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Strategie_rovnosti_zen_a_muzu.pdf

Šmahel, D. (2003). Psychologie a internet: děti dospělými, dospělý dětmi. Praha: Triton.

United Nations. (2015). Cyber Violence Against Women and Girls: A World-Wide Wake-Up Call. Broadband Commission for Digital Development. https://www.broadbandcommission.org/wp-content/uploads/2021/02/WGGender_Executivesummary2015.pdf

Van Ouytsel, J., Walrave, M., Ponnet, K., & Temple, J. R. (2018). Sexting [Online]. The International Encyclopedia Of Media Literacy. Retrieved from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/9781118978238.ieml0219>

Vajbarová, D. (2017). Redakční kultura a její pracovní podmínky genderovou optikou: případ regionální zpravodajské redakce České televize. *Sociologický časopis*, 53(1), 51-78.

Volek, J., & Urbániková, M. (2017). Čeští novináři v komparativní perspektivě: Hybridní, virtuální a mizející žurnalisté v post-transformační fázi (1st ed.). Praha: Academia.

Vybíral, Z. (2005). Psychologie komunikace (1st ed.). Praha: Portál.

Walsh, S. (2021). The Top 10 Social Media Sites & Platforms 2021 [Online]. Search Engine Journal. Retrieved from <https://www.searchenginejournal.com/social-media/biggest-social-media-sites/#close>

Willard, N. E. (2007). Cyberbullying and Cyberthreats: Responding to the Challenge of Online Social Aggression, Threats, and Distress. Research Press.

Wright, M. F., & Schiamberg, L. B. (Eds.). (2020). Child and Adolescent Online Risk Exposure: An Ecological Perspective. Academic Press.

7 Seznam příloh

Příloha č.1 Scénář rozhovoru

Úvod a seznámení

1. Kde pracujete a jak dlouho?
2. Jaká je náplň Vaší práce?
3. Jak jste se dostala k práci žurnalistiky?
4. Chtěla jste pracovat v tomto oboru, pokud ano proč?

Online násilí

5. S jakými formami online násilí jste se během své kariéry setkala? U Vás nebo u kolegyň?
6. Jaké pocity to ve Vás vyvolalo?
7. Jak reagujete na projevené násilí vůči Vám?
8. Jaká je podle Vás možná ochrana v online prostředí?
9. Má nebo mělo online násilí vůči Vám nějaké dopady na Váš osobní nebo pracovní život?
 - Pokud ano, jaké?
10. Myslíte si, že online násilí zaměřené proti novinářkám může vést k umlčení některých témat ve společnosti?
 - Stalo se Vám někdy, že jste se záměrně rozhodla nevěnovat nějakému tématu, protože jste se bála jaké reakce to vyvolá?
11. Zvažovala jste někdy ukončení profese novinářky kvůli rizikům jaká s sebou nese?